

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

Adroddiad Blynyddol 2014-15

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg wedi ei baratoi yn unol ag Atodlen 1, Paragraff 19(1) Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 am y flwyddyn 1 Erbill 2014 i 31 Mawrth 2015, ynghyd â Thystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar y cyfrifon.

Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cynulliad ar 2 Gorffennaf 2015 yn unol ag Atodlen 1, Paragraff 19 (2) Mesur y Gymraeg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cynnwys

	Tudalen
Adroddiad Strategol	1
Atebolrwydd	48
Datganiadau Ariannol	64
Atodiad	80

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Adroddiad Strategol

	Tudalen
Rhagair gan y Comisiynydd	2
Nod, gweledigaeth a gwerthoedd	5
Heriau sylweddol sy'n wynebu'r sefydliad	6
Gweithgareddau a chyflawniadau 2014-15	7
Cynlluniau ar gyfer 2015-17	44
Cyd-destun y Gymraeg 2014-15	45

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Rhagair

Creu Cymru lle na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yw un o fy egwyddorion cyffredinol i fel Comisiynydd y Gymraeg. Nid yw egwyddor fel hon yn rhywbeth gaiff ei gwireddu a'i chyflawni dros nos, a bydd angen cerdded a llamu nifer o gamau, bach a mawr, i gyrraedd y nod. Mae pob un o'r camau hynny'n bwysig, ac yn mynd â ni yn agosach at Gymru lle gall pobl fyw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg. Ciplwg ar y camau a gymerwyd gennym fel sefydliad yn ystod y deuddeg mis diwethaf a geir yn yr adroddiad hwn.

Bu'r broses o gyflwyno safonau'r Gymraeg yn un hir a llafurus dros y tair blynedd diwethaf. Ond erbyn diwedd Mawrth 2015 roedd y Cynulliad wedi pasio'r rheoliadau fydd yn fy ngalluogi i a'm swyddogion i osod safonau ar y cylch cyntaf o sefydliadau. Nod y safonau yw cysoni a chryfhau dyletswyddau iaith sefydliadau a rhoi mwy o eglurder i'r dinesydd ynghylch beth yw ei hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg. Unwaith y bydd sefydliadau'n gweithredu o dan y gyfundrefn hon, bydd fy mhwerau gorfodi i fel Comisiynydd yn dod i rym.

Yn yr un modd â gydag unrhyw gyfundrefn gyfreithiol, mae'n hanfodol bod y cyhoedd yn deall beth yw eu hawliau a beth allant ei wneud os na chânt ddefnyddio'r Gymraeg fel maent yn dymuno. Er mwyn codi ymwybyddiaeth o hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg ac er mwyn sicrhau bod llais a phryderon y cyhoedd yn cael eu clywed, datblygwyd cyfres o fideos a hysbysebion er mwyn cyfleu'r wybodaeth mewn modd syml a chofiadwy, ac aed allan i'r cymunedau i siarad â phobl yn uniongyrchol. Bydd y gwaith o gynnal y drafodaeth hon ac estyn allan i'r cyhoedd yn parhau dros y blynyddoedd nesaf, a byddaf yn chwilio am ffyrdd amrywiol a newydd o gyrraedd gwahanol grwpiau neu garfannau o gymdeithas.

Amlygwyd pwysigrwydd hanfodol gwrando ar farn a chwynion y cyhoedd mewn dau achos nodedig eleni. Un ohonynt oedd achos pan geisiodd meddyg mewn ysbyty atal rhiant a phlentyn rhag siarad â'i gilydd yn Gymraeg pan oedd y plentyn yn derbyn triniaeth mewn adran damweiniau a brys, a'r llall oedd achos lle methodd bwrdd iechyd â darparu gwasanaeth nyrs ysgol yn Gymraeg i blant ifanc. Yn y ddau achos yma, fe gysylltodd rhieni er mwyn ceisio cyfiawnder a gwasanaeth fyddai'n parchu anghenion iaith eu plant. Defnyddiwyd pwerau statudol i argymhell ffyrdd i fynd i'r afael â'r materion hyn a sicrhau gwell profiad i gleifion yn y dyfodol. Roedd y ddau achos yn neges gref i sefydliadau eraill o bwysigrwydd parchu angen iaith defnyddwyr gwasanaeth.

Un o'r darnau o waith sy'n rhoi'r mwyaf o falchder i mi yw'r adroddiad Fy Iaith, Fy Iechyd a gyhoeddwyd ym mis Mehefin y llynedd, sef adroddiad ymholiad statudol i'r defnydd o'r Gymraeg mewn gwasanaethau gofal sylfaenol. Mae'r adroddiad yn ffrwyth ymchwil sylweddol gyda defnyddwyr gwasanaeth a gyda gweithwyr y sector. Mae'n faes sy'n cyffwrdd yn uniongyrchol â bywydau pob un ohonom, ac y mae'n faes lle mae defnyddio'r Gymraeg yn angen clinigol gwirioneddol. Llais defnyddwyr sydd i'w glywed yn yr adroddiad a phrofiad defnyddwyr yw sail y 33 argymhelliad a wnaed i wella'r gwasanaeth. Ers ei gyhoeddi, nid yw'r adroddiad wedi bod yn eistedd yn segur ar silff, mae wedi cael ei ddefnyddio fel sail i drafodaethau a seminarau gyda'r sector. Ymatebodd y Gweinidog Iechyd yn ffurfiol i'r adroddiad ac mae'r Llywodraeth wedi

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

paratoi rhaglen waith er mwyn cyflawni argymhellion sy'n ymwneud â chynnig gwasanaethau Cymraeg yn rhagweithiol a chydabod urddas cleifion.

Pwnc a hawliodd sylw yn ystod y flwyddyn oedd effaith cynllunio ar y Gymraeg. Wrth i'r Bil Cynllunio (Cymru) newydd gael ei lunio, roedd cyfle gwirioneddol i greu cyfraith a fyddai'n unigryw ac yn addas i anghenion ein cymunedau. Nid oeddwn yn teimlo bod drafft cynharaf y Bil yn mynd yn agos at sicrhau'r warchodaeth hanfodol i barhad cymunedau Cymraeg, a bûm yn pwysu'n gyson ar y Llywodraeth i'w addasu. Yn dilyn dadl a phleidlais yn y Cynulliad ddechrau Mai 2015 sefydlwyd sail statudol i'r angen i ystyried y Gymraeg yn y gyfundrefn gynllunio. Bu'r broses o ystyried y Gymraeg mewn penderfyniadau cynllunio yn ddibynnol ar gyngor a chanllawiau yn unig yn llawer rhy hir, ond pan ddaw'r Bil yn gyfraith bydd dyletswyddau statudol ar awdurdodau cynllunio i asesu effaith eu polisiau cynllunio ar y Gymraeg. Mae'r Bil hefyd yn cadarnhau gall y Gymraeg fod yn ystyriaeth wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio unigol, ac mae hyn yn gam sylweddol ymlaen. Bydd angen diwygio polisi cynllunio a Nodyn Cyngor Technegol 20 ar gynllunio a'r Gymraeg er mwyn sicrhau bod trefn gyson ar gyfer gweithredu'r adrannau sy'n berthnasol i'r Gymraeg yn y Bil. Rwy'n nodi bod y Gweinidog Cyfoeth Naturiol eisoes wedi ymrwymo i hynny ar lawr y Senedd, felly disgwyliaf y bydd hyn yn digwydd yn gyflym.

Nid rheoleiddiwr yn unig yw Comisiynydd y Gymraeg, wrth gwrs. Mae busnesau a sefydliadau trydydd sector yn cael llawn gymaint o effaith ar fywydau dinasyddion yng Nghymru ag y caiff sefydliadau cyhoeddus, a dyna pam y rhoddwyd ymdrech arbennig eleni i roi cyfeiriad eglur i'r sefydliadau hyn o ran defnyddio'r Gymraeg. Wedi i aelodau o'r cyhoedd gysylltu â ni a dwyn sylw at y dirywiad sylweddol yng ngwasanaethau Cymraeg eu banciau, fe wnaethom gynnal adolygiad statudol er mwyn edrych yn fanylach ar y defnydd o'r iaith gan y sector ariannol, a banciau'r stryd fawr yn benodol. Byddaf yn defnyddio'r adroddiad fel sail i drafodaethau caled gyda'r banciau fel eu bod yn cynnig gwasanaethau sy'n cwrdd â gofynion iaith eu cwsmeriaid.

Drwy greu gwefan newydd ar gyfer busnesau a sefydliadau trydydd sector mae yna am y tro cyntaf erioed, un man lle gall sefydliadau droi ato am gymorth ymarferol, cyngor arbenigol, ymchwil defnyddiol ac astudiaethau achos perthnasol ynghylch defnyddio'r Gymraeg.

Rwy'n llunio'r geiriau hyn ar fore Etholiad Cyffredinol ac erbyn i'r adroddiad gael ei gyhoeddi, byddwn yn gwybod ei ganlyniad. Er bod blwyddyn tan Etholiad y Cynulliad, mae'r ymgyrchu answyddogol eisoes wedi cychwyn. Mae'n gyfnod o ansicrwydd gwleidyddol ar un olwg, ond ar yr un pryd mae'n cynnig cyfle i ddylanwadu ar bolisiau, cynlluniau a rhaglenni deddfu'r llywodraethau newydd.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Mae tair blynedd ers i mi gychwyn fel Comisiynydd, ac ers i Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ddechrau gael ei weithredu. Yr hyn sydd wedi dod yn amlwg yn ystod y tair blynedd yw pa mor weinyddol feichus yw rhannau o'r ddeddfwriaeth. Ffrwyth hen gyfundrefn gyfreithiol y Gorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol - yr LCO gynt – yw Mesur y Gymraeg, pan nad oedd gan Gymru bwerau deddfu llawn ei hun, a phan oedd gwleidyddion San Steffan yn craffu ar fesurau Cymreig. Gyda Chymru, ers hynny, wedi ennill pwerau deddfu llawn, credaf ei bod hi'n amserol i fynd yn ôl at y Mesur i'w gryfhau a'i lyfnhau er mwyn gwarchod hawliau a sicrhau cyfiawnder i bobl Cymru. Byddaf hefyd yn ceisio mwy o sicrwydd o gyllideb a ffynhonnell gyllido, gan fod yna risg wirioneddol y gallai parhau i dorri'r gyllideb i'r graddau a wnaed dros y ddwy flynedd ddiwethaf gael effaith niweidiol iawn ar y gallu i gyflawni cyfrifoldebau statudol.

Meri Huws

Comisiynydd y Gymraeg

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Nod, gweledigaeth a gwerthoedd

Nod

Prif nod Comisiynydd y Gymraeg yw hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg. Wrth wneud hynny bydd y Comisiynydd yn ceisio cynyddu defnydd o'r Gymraeg yng nghyswllt darparu gwasanaethau, a thrwy gyfleoedd eraill. Yn ogystal, bydd y Comisiynydd yn rhoi sylw i statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru ac i ddyletswyddau i ddefnyddio'r Gymraeg sydd wedi'u gosod drwy gyfraith, a'r hawliau sy'n deillio o allu gorfodi'r dyletswyddau hynny.

Mae dwy egwyddor yn sail i'r gwaith, sef yr egwyddor na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru ac y dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

Mae Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2015–17 yn egluro sut yn union y bwriedir gweithio tuag at gyflawni nod cyffredinol Comisiynydd y Gymraeg dros y ddwy flynedd nesaf.

Gweledigaeth a gwerthoedd

Dros amser, dyhead Comisiynydd y Gymraeg yw gweld:

- Y Gymraeg wrth galon polisi yng Nghymru
- Defnydd o'r Gymraeg yn cynyddu
- Gwell profiad i ddefnyddwyr y Gymraeg yn sgil gwaith rheoleiddio
- Mynediad at gyfiawnder i unigolion mewn perthynas â'r Gymraeg
- Arloesi wrth hybu a hwyluso isadeiledd y Gymraeg.

Wrth gyflawni ei swyddogaethau statudol a gwireddu camau cychwynnol y weledigaeth, bydd y Comisiynydd a'i swyddogion yn gweithredu ar sail gwerthoedd craidd. Wrth ffurfio barn bydd y Comisiynydd yn gadarn gan roi sicrwydd i'r defnyddiwr. Bydd yn defnyddio pob cyfle i fod yn rhagweithiol ac i dorri tir newydd er mwyn ysgogi newid a gwella parhaus. Er mwyn cyfrannu at gynyddu defnydd o'r Gymraeg, bydd yn llais dros siaradwyr Cymraeg. I feithrin amgylchedd gweithio iach sy'n cefnogi ei weithwyr ac yn ceisio eu barn, ac er mwyn bod yn sefydliad sy'n dysgu o brofiad, bydd yn agored ac yn deg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Heriau sylweddol sy'n wynebu'r sefydliad

Cyllid

Mae'r hinsawdd economaidd yn golygu bod yr esgid yn gwasgu i'r rhan fwyaf o sefydliadau cyhoeddus y dyddiau hyn, ac mae'r Comisiynydd yn ystyried y ffyrdd mwyaf cost-ffeithiol o weithredu ei swyddogaethau. Er hynny, gyda'i swyddogaethau'n cynyddu wrth i wahanol adrannau o Fesur y Gymraeg ddod yn weithredol, gall fod yn heriol parhau i weithredu'n effeithiol heb sicrwydd bod y gyllideb yn cael ei chynnal. Ers sefydlu'r Comisiynydd yn 2012, mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud toriad o 25% i'r gyllideb mewn termau real.

Er bod arbedion wedi eu cynllunio yn Amcangyfrif 2015-16; mae ffactorau tu hwnt i ddylanwad y rheolwyr yn rhoi pwysau ariannol ar y sefydliad.

Ysgrifennodd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Risg at Brif Weinidog Cymru ar 25 Mawrth 2015 yn codi mater cynaladwyedd ariannol y sefydliad i'r dyfodol a'r risg y byddai toriadau pellach i'r gyllideb yn ei beri ar allu'r sefydliad i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol.

Gweithredu'r gyfraith

Un o'r heriau mwyaf yw gweithredu'n unol â dwy ddeddfwriaeth, Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Wrth bontio rhwng y gyfundrefn cynlluniau iaith a'r gyfundrefn safonau mae'n bwysig i'r Comisiynydd sicrhau nad yw'r cyfnod trosiannol yn effeithio'n negyddol ar y cyfleoedd i'r dinesydd ddefnyddio'r Gymraeg.

Mae Mesur y Gymraeg yn ddarn cymharol newydd o ddeddfwriaeth, ac mae'r prosesau statudol y mae'n rhaid eu dilyn er mwyn gosod safonau ar sefydliadau'n dibynnu nid yn unig ar amserlen a bennir gan y Comisiynydd, ond ar amserlen Llywodraeth Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru yn ogystal.

Strwythur y sefydliad

Yn ystod 2014-15 fe ailstrwythurwyd y sefydliad. Golygai hyn sefydlu cyfarwyddiaethau newydd a phenodi swyddogion i rolau newydd. Parhawyd i weithredu'n swyddogaethau'n llawn yn ystod y cyfnod hwn, ac erbyn tymor yr hydref 2014, roedd y strwythur newydd yn ei le.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Gweithgareddau a chyflawniadau Comisiynydd y Gymraeg 2014–15

Roedd Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2013–15 yn gosod seiliau gwaith a blaenoriaethau'r Comisiynydd.

Amcanion strategol:

1. Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg mewn datblygiadau polisi
2. Gwrando ar farn a phryderon am y Gymraeg a cheisio sicrhau cyfiawnder i unigolion
3. Ehangu a chryfhau ymrwymadau iaith Gymraeg sefydliadau a gwella profiad siaradwyr Cymraeg
4. Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg
5. Creu sefydliad iach a gweithredu'n briodol

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Amcan strategol 1: Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg mewn datblygiadau polisi

Mae datblygiadau polisi a deddfwriaeth yn cael effaith sylweddol ar y Gymraeg. Amcan y Comisiynydd yw dylanwadu ar y rhai sy'n creu polisi fel bod ystyriaeth briodol yn cael ei rhoi i'r Gymraeg yn gynnar yn y broses o ddatblygu polisiau a deddfwriaeth

Defnyddir amrediad o wahanol ddulliau i ddylanwadu ar benderfyniadau polisi. Yn ystod 2014-15 roedd y rhain yn cynnwys defnyddio pwerau statudol i gynnal ymholiad ac i gyflwyno cyngor, cynnal neu gomisiynu gwaith ymchwil, ymateb i ymgynghoriadau, cyflwyno tystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i bwyllgorau a chynnal trafodaeth barhaus â llunwyr polisi.

Dylanwadu ar bolisi a deddfwriaeth yng Nghymru

Cyfarfodydd strategol

Yn ystod y flwyddyn cynhaliwyd cyfarfodydd rheolaidd â Gweinidogion Cymru mewn amrywiol feysydd polisi i drafod materion sy'n ymwneud yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol â'r Gymraeg a'i defnyddwyr. Mae'r rhain yn cynnwys cyfarfodydd chwarterol â'r Prif Weinidog yn rhinwedd ei rôl fel Gweinidog â chyfrifoldeb am y Gymraeg.

Tystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i bwyllgorau

Rhoddyd tystiolaeth lafar gerbron pump o bwyllgorau yn y Cynulliad yn ystod y flwyddyn. Roedd y rhain yn cynnwys tystiolaeth i'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ar yr adroddiad 'Fy Iaith, Fy Iechyd: Ymholiad i'r Gymraeg mewn Gofal Sylfaenol', tystiolaeth ar Adroddiad Blynyddol 2013-14 i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a'r Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol, ystyriaethau iaith yn y Bil Cynllunio i'r Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd a thystiolaeth am ddeddfu a'r Gymraeg i'r Pwyllgor Materion Deddfwriaethol a Chyfansoddiadol.

Y Gymraeg yn ystyriaeth gynllunio

Sail y gyfundrefn gynllunio yng Nghymru yw deddfau a wnaed yn San Steffan, sef Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 a'r Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004. Caiff y deddfau hyn eu hategu gan reoliadau ac is-ddeddfwriaeth a basiwyd yn y Cynulliad ac yn San Steffan. Mae Bil Cynllunio (Cymru) yn ymgais gan y Llywodraeth i symleiddio'r gyfundrefn ddeddfwriaethol gymhleth hon.

Er bod cyfeiriadau at y Gymraeg yn y polisi cynllunio cenedlaethol, yn wahanol i agweddau eraill o'r gyfundrefn gynllunio, nid oedd yn ofyniad statudol ar awdurdodau i roi ystyriaeth i'r Gymraeg. Ac er bod Rheoliadau Aseidiadau Amgylcheddol o Gynlluniau a Rhaglenni (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau gynnal asesiad amgylcheddol ffurfiol wrth lunio rhai cynlluniau a rhaglenni penodol, nid oedd gofyniad statudol cymharol ar gyfer cynnal asesiad o effaith ar y Gymraeg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Wrth gyflwyno tystiolaeth i'r Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd ar y Bil Cynllunio dywedodd y Comisiynydd fod y Bil yn gyfle unigryw i ddatrys y diffyg ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg yn y gyfundrefn gynllunio gyfredol. Dywedodd y Comisiynydd fod y diffyg cyfeiriad at y Gymraeg yn y Bil drafft yn golygu colli cyfle i roi'r un statws i'r Gymraeg ag a roddir i feysydd eraill fel amgylchedd a chynaliadwyedd. Cynigiwyd cyfres o welliannau i'r Bil:

- Ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru asesu effaith y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol ar y Gymraeg;
- Ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau cynllunio lleol / paneli cynllunio strategol asesu effaith Cynlluniau Datblygu Strategol ar y Gymraeg;
- Ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau cynllunio lleol asesu effaith Cynlluniau Datblygu Lleol ar y Gymraeg;
- Ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau cynllunio gynnwys asesiad o'r effaith ar y Gymraeg fel rhan o'r asesiad effaith lleol o ddatblygiadau cenedlaethol eu harwyddocâd.

Fel rhan o'r gwelliannau hyn, eglurwyd hefyd y dylid sicrhau bod gan awdurdodau lleol yr hyblygrwydd i gynnal asesiad effaith ieithyddol ar ddatblygiadau unigol pan fo angen.

Fe ddefnyddiodd y Pwyllgor Amgylchedd fwyafrif cynigion y Comisiynydd wrth gynnig argymhellion i Lywodraeth Cymru yn ei adroddiad ar y Bil. Ar ddiwedd Mawrth 2015 cafwyd cadarnhad bod y Llywodraeth am wneud gwelliannau i'r Bil er mwyn gosod gofynion statudol ar awdurdodau cynllunio i ystyried y Gymraeg.

Y Gymraeg mewn deddfwriaeth

Gan fod deddfwriaeth yn effeithio'n uniongyrchol ar fywyd y dinesydd, cred y Comisiynydd fod angen datblygu ffordd gyson o ystyried y Gymraeg yn y broses o ddrafftio deddfwriaeth ac yn y broses o graffu ar ddeddfwriaeth yng Nghymru.

Wrth gyflwyno tystiolaeth lafar i'r Pwyllgor Materion Deddfwriaethol a Chyfansoddiadol, dywedodd y Comisiynydd fod yna dystiolaeth gadarn nad oedd y Gymraeg yn cael ei hystyried yn ddigonol yn y broses ddeddfu ar hyn o bryd. Cyfeiriodd yn benodol at y Ddeddf Gofal Cymdeithasol a Llesiant a'i siom nad oedd cyfeiriad at y Gymraeg yn y Bil hyd y funud olaf ac at y diffyg ystyriaeth o'r Gymraeg yn y drafft cynnar o'r Bil Cynllunio.

Wrth drafod y broses ddrafftio, dywedodd fod angen meithrin y gallu technegol a phroffesiynol i ddrafftio deddfau'n ddwyieithog yng Nghymru, yn hytrach na drafftio yn Saesneg a chyfieithu i'r Gymraeg. Cyfeiriodd at y canllawiau yng Nghanada o ran deddfu mewn dwy iaith. Dywedodd fod lle i weithio gyda phrifysgolion a chymdeithasau proffesiynol i ddatblygu trefn debyg yng Nghymru.

Ar ddiwedd y cyfnod adrodd nid oedd y Pwyllgor eto wedi cyhoeddi adroddiad yn crynhoi casgliadau ac argymhellion i'r Llywodraeth.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Ymateb i ymgynghoriadau

Yn ystod 2014-15 ymatebodd y Comisiynydd i 31 ymgynghoriad gan amrywiol sefydliadau er mwyn dylanwadu ar effeithiau'r polisiau ar y Gymraeg a'i defnyddwyr. Mae'r ymatebion hyn wedi eu cyhoeddi ar wefan y Comisiynydd.

Addysg

Bu'r Llywodraeth yn edrych yn agos ar drefniadau addysg yng Nghymru yn ystod y flwyddyn, a hynny drwy gynnal dau adolygiad annibynnol i'r maes.

Comisiynwyd yr Athro Graham Donaldson i gynnal adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm dysgu a threfniadau asesu yng Nghymru. Mewn tystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i'r adolygiad, pwysleisiodd y Comisiynydd yr angen am sgiliau iaith Gymraeg o fewn sefydliadau cyhoeddus ar hyd a lled Cymru a'r heriau mae rhai sefydliadau a sectorau yn eu hwynebu wrth geisio recriwtio unigolion sydd â'r sgiliau iaith addas ar gyfer y gwaith. Nododd y Comisiynydd hefyd yr angen i'r ddarpariaeth Gymraeg ail iaith fod yn gallu cyfrannu at greu cronfa o unigolion sydd â sgiliau iaith sylfaenol sydd o ddefnydd i gyflogwyr.

Roedd 10 argymhelliad yn ymwneud â'r Gymraeg wedi eu cynnwys yn adroddiad terfynol yr adolygiad.

Mae'r Athro Syr Ian Diamond wrthi'n cynnal adolygiad annibynnol ar ran Llywodraeth Cymru o drefniadau cyllido addysg uwch a chyllid myfyrwyr. Yn ei thystiolaeth amlygodd y Comisiynydd rôl allweddol sefydliadau addysg uwch mewn creu gweithlu dwyieithog i Gymru gan gynnwys ar gyfer sectorau sy'n ei chael hi'n anodd recriwtio staff sydd â sgiliau iaith priodol ar hyn o bryd.

Disgwylir i'r Llywodraeth gyhoeddi beth fydd y camau a gaiff eu cymryd yn sgil y ddau adolygiad hwn.

Ad-drefnu Llywodraeth leol

Wrth geisio dylanwadu ar gynlluniau pellgyrhaeddol y Llywodraeth i ailstrwythuro llywodraeth leol, bu'r Comisiynydd yn pwysu i sicrhau bod y newidiadau yn hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg. Nododd y cyfle i ystyried gallu'r gweithlu i ddarparu gwasanaethau yn unol â gofynion newydd Mesur y Gymraeg a photensial y Comisiwn Staff arfaethedig i gynllunio ar gyfer hynny. Trwy gynnal cyfarfodydd â'r Llywodraeth ac ymateb i ymgynghoriadau ar wahanol agweddau ar y cynlluniau, pwysleisiwyd hefyd yr angen i gynnal a chynyddu defnydd o'r Gymraeg o fewn gweinyddiaeth fewnol awdurdodau lleol wrth gwtogi'r nifer o awdurdodau yng Nghymru.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Ymgynghoriadau eraill

Yn ogystal â'r uchod, ymatebwyd i ymgynghoriadau nodedig ar:

- **Fil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol** – yn galw am ddangosyddion cenedlaethol i fesur cyflawniad y nod o greu 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'.
- **Fframwaith canlyniadau'r blynyddoedd cynnar** – yn amlygu'r angen i'r fframwaith hon gyfrannu at gyflawni amcanion Strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer yr iaith Gymraeg, 'Iaith Fyw: Iaith Byw'
- **Fframwaith safonau iechyd** – yn nodi bod yr unig gyfeiriad at y Gymraeg yn y fframwaith yn amhriodol a bod angen ystyried yn fanwl sut gall y fframwaith gefnogi cyflawniad nodau Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg mewn gwasanaeth gofal iechyd.

Ymholiad gofal sylfaenol

Ar 10 Mehefin 2014 cyhoeddwyd adroddiad 'Fy Iaith, Fy Iechyd: Ymholiad i'r Gymraeg mewn Gofal Sylfaenol'. Roedd yr adroddiad yn ffrwyth 18 mis o waith ymchwil a chasglu tystiolaeth gan y cyhoedd, y sector iechyd ac eraill ynglŷn â darpariaeth gofal sylfaenol cyfrwng Cymraeg yng Nghymru a phrofiad cleifion wrth ddefnyddio gwasanaethau hynny.

Defnyddiodd y Comisiynydd ei phŵer statudol o dan adran 7 Mesur y Gymraeg i gynnal yr ymholiad hwn.

Penderfynwyd canolbwyntio ar y maes gofal sylfaenol oherwydd ei fod yn faes sy'n cyffwrdd â bywydau pobl o bob oedran ym mhob cwr o Gymru, a gan mai dyma fan cychwyn profiad y rhan fwyaf o bobl â'r gwasanaeth iechyd.

Wrth gasglu tystiolaeth i'r ymholiad, ystyriwyd profiadau dros 1,000 o siaradwyr Cymraeg. Wrth ddehongli'r dystiolaeth, daethpwyd i'r casgliad mai Saesneg yw prif iaith gwasanaethau gofal sylfaenol i fwyafrif siaradwyr Cymraeg yng Nghymru a bod yna anghysondeb sylweddol rhwng lefel y gwasanaeth Cymraeg mewn gwahanol ardaloedd daearyddol.

Lluniwyd 33 o argymhellion i Lywodraeth Cymru a llunwyr polisi er mwyn gwella profiad y claf yng Nghymru. Roedd yr argymhellion hynny'n ymwneud â sicrhau parch ac urddas i'r claf, rhoi cynnig iaith yn rhagweithiol, cynllunio'r gweithlu a darparu addysg a hyfforddiant priodol i weithwyr y sector iechyd.

Ar 17 Tachwedd 2014 cynhaliwyd seminar i'r sector iechyd ar ganfyddiadau ac argymhellion yr ymholiad. Cafwyd ymateb unfrydol gadarnhaol i'r argymhellion.

Ar 10 Rhagfyr 2014 gwnaeth y Gweinidog Iechyd ddatganiad ffurfiol yn ymateb i argymhellion yr ymholiad. Croesawodd y Comisiynydd yr ymateb cychwynnol, a bu'n cwrdd â'r Gweinidog a'i swyddogion wedi hyn. Ymatebodd y Comisiynydd i gynllun gwaith y Llywodraeth a oedd yn nodi sut roedd yn bwriadu ymateb i bob un o argymhellion yr adroddiad er mwyn gwella profiad y claf.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dylanwadu ar bolisi Llywodraeth y DU

Mae Llywodraeth y DU yn datblygu polisi ar feysydd nad ydynt wedi eu datganoli. Yn hanesyddol, bu diffyg cysondeb yn y ffordd caiff y Gymraeg ei hystyried gan adrannau'r Llywodraeth. Mae'r Comisiynydd yn craffu ar bob datblygiad polisi er mwyn adnabod materion a fydd yn effeithio ar ddefnyddwyr y Gymraeg.

Secondiwyd swyddog o swyddfa'r Comisiynydd i Swyddfa Cymru i gynnal archwiliad manwl o'r gwasanaethau Cymraeg ar draws adrannau'r Llywodraeth ac i adnabod bylchau a chryfderau o ran y ddarpariaeth Gymraeg.

Bu'r Comisiynydd yn cwrdd yn rheolaidd ag Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Gweinidogion yn Swyddfa Cymru i drafod cydymffurfiaeth ag ymrwymadau cynlluniau iaith ac unrhyw bryderon am wasanaethau Cymraeg anfodhaol neu gwynion a ddaeth i law gan y cyhoedd.

Diwygio cyfreithiau sy'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Yn ei thystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i'r Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru (y Comisiwn Silk) yn 2013-14 tynnodd y Comisiynydd sylw at gyfreithiau sy'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ac sy'n rhwystro'r cyhoedd yng Nghymru rhag defnyddio'r Gymraeg. Mae'r cyfreithiau hyn yn ymwneud â chofrestru genedigaethau, priodasau a marwolaethau ac â threfniadau amlosgi.

Yn y papur polisi, 'Pwerau at Bwrpas: tuag at setliad datganoli sy'n para i Gymru', a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU ar 27 Chwefror 2015, nododd y Llywodraeth y bydd yn ceisio sicrhau bod modd i ddinasyddion yng Nghymru allu cofrestru digwyddiadau pwysig bywyd yn y Gymraeg yn y dyfodol. Noda'r adroddiad hefyd fod yna gonsensws o blaid derbyn argymhelliad 39 adroddiad Comisiwn Silk:

“Dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru asesu'n systematig ac adolygu sut y defnyddir y Gymraeg ym mhob rhan o'r llywodraeth, ac yn benodol yng nghyswllt diwygio unrhyw ddeddfwriaeth y Deyrnas Unedig nad yw'n rhoi statws cyfartal i'r iaith Gymraeg yng Nghymru”

Tystiolaeth i'r Pwyllgor Dethol Materion Cymreig

Gŵyr y Comisiynydd, o ganlyniad i gwynion y mae'n eu derbyn ac ar sail canfyddiadau ymchwil, fod y ddarpariaeth Gymraeg mewn carchardai ym Mhrydain yn dameidiog tu hwnt ar hyn o bryd. Croesawodd y cyfle i gyflwyno dystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i ymchwiliad y Pwyllgor Dethol Materion Cymreig ar garchardai yng Nghymru a'r driniaeth o garcharorion Cymreig.

Yn ei thystiolaeth, dywedodd bod angen darpariaeth cwbl ddwyieithog mewn carchardai yng Nghymru sy'n ateb anghenion unigolion, boed y rheiny'n garcharorion neu'n berthnasau i garcharorion. Nododd hefyd fod y carchar newydd yn Wrecsam yn gyfle i sefydlu ethos Cymreig yn y carchar o'r cychwyn. Cyhoeddodd y pwyllgor ei adroddiad ar sefyllfa carchardai yng Nghymru ar 20 Mawrth 2015. Mae'r adroddiad yn argymhell casglu gwybodaeth ynghylch niferoedd y siaradwyr Cymraeg mewn carchardai a'r safon o wasanaethau Cymraeg sydd ar gael iddynt ar hyn o bryd, gwybodaeth sy'n

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

hanfodol fel sail i gynllunio gwelliannau i'r ddarpariaeth Gymraeg at y dyfodol. Mae'r argymhelliad yn cynnig rôl i'r Comisiynydd wrth gasglu'r wybodaeth sydd ei hangen.

Ymchwil

Mae dylanwadu ar bolisi yn ddibynnol i raddau helaeth ar gael tystiolaeth a data i gefnogi a chryfhau dadleuon. Mae'r Comisiynydd yn gweithio i gynyddu dealltwriaeth o sefyllfa'r Gymraeg drwy wneud gwaith ymchwil neu gomisiynu eraill i'w wneud.

Dadansoddiad o'r Cyfrifiad

Er mwyn deall yn well ganlyniadau'r Cyfrifiad yng nghyswllt y Gymraeg a gallu rhannu'r wybodaeth honno'n gyhoeddus, comisiynwyd Uned Ddata Cymru i gyflwyno'r canlyniadau ar ffurf mapiau, siartiau a delweddau eraill. Dengys y delweddau hyn y newidiadau yn y niferoedd a'r canrannau o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru ers 1971, gan ddadansoddi'r canlyniadau fesul oedran, ardaloedd daearyddol, sectorau cyflogaeth a mathau o sgiliau iaith. Bydd y wybodaeth gyd-destunol hon o ddefnydd wrth gynllunio gwahanol agweddau ar waith y Comisiynydd at y dyfodol a bwriedir cyhoeddi'r delweddau ar wefan y Comisiynydd fel y gellir eu defnyddio gan eraill.

Arolwg Defnydd Iaith

Comisiynwyd Arolwg Defnydd Iaith 2013-15 ar y cyd rhwng y Comisiynydd a Llywodraeth Cymru er mwyn rhoi darlun cynhwysfawr o'r defnydd y mae siaradwyr Cymraeg yn ei wneud o'r iaith. Holwyd cwestiynau eang i oedolion a phlant sy'n siarad Cymraeg i weld pa mor dda y gallant siarad yr iaith, pa mor aml, ble a phryd maent yn ei defnyddio ac â phwy.

Dengys canfyddiadau blwyddyn gyntaf yr arolwg fod y rhan fwyaf o'r bobl sy'n rhugl yn siarad Cymraeg bob dydd ac yn defnyddio'r iaith yn rheolaidd i gael gafael ar wasanaethau ac yn y gweithle. Hefyd, mae mwy o bobl yn siarad ychydig o Gymraeg neu ychydig o eiriau yn unig. Er hynny, mae nifer y siaradwyr Cymraeg rhugl yng Nghymru ychydig yn is yn gyffredinol o'i gymharu â'r arolwg blaenorol yn 2006.

Cyhoeddwyd canlyniadau blwyddyn gyntaf yr arolwg ar 29 Ionawr 2015 a bwriedir cyhoeddi adroddiad cyflawn ar yr arolwg tua diwedd y flwyddyn hon. Mae'r arolwg yn edrych ar y defnydd a wneir o'r iaith, ond dylid nodi mai canlyniadau Cyfrifiad 2011 yw'r ffynhonnell awdurdodol o wybodaeth o hyd am y tueddiadau yn nifer y siaradwyr Cymraeg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Arolwg defnydd gwasanaethau awdurdodau lleol

Comisiynwyd cwmni ymchwil i gasglu tystiolaeth am brofiadau sampl o 1,000 o bobl wrth ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg awdurdodau lleol. Holwyd y bobl hynny beth yw eu dymuniadau a'u dyheadau o ran gwasanaethau Cymraeg a sut maent yn teimlo bod eu profiadau go iawn yn cymharu â'r dyheadau hynny. Bydd y wybodaeth yn cyfoethogi'r sail dystiolaeth a gasglwyd drwy'r ymarferiad siopwr cudd y cyfeirir ato ar dudalen 29 ac yn amlygu lle mae angen gwella'r gwasanaethau dan sylw. Bwriedir i'r wybodaeth fod yn ddefnyddiol wrth roi cynlluniau ar waith i ddiwygio llywodraeth leol yng Nghymru. Cyhoeddir adroddiad ar y canfyddiadau yn hwyrach eleni.

Gwaith ymchwil marchnad dai

Cydweithiwyd ag awdurdodau cynllunio Gwynedd, Ynys Môn a Pharc Cenedlaethol Eryri ar astudiaeth o sgiliau iaith Gymraeg preswylwyr tai. Nod yr arolwg oedd cryfhau dealltwriaeth y cyrff perthnasol o'r berthynas rhwng y farchnad dai, sgiliau iaith Gymraeg a defnydd o'r iaith yng ngogledd orllewin Cymru.

Cyhoeddwyd canlyniadau'r arolwg ar 16 Rhagfyr 2014. Pan gyhoeddwyd yr adroddiad, dywedodd y Comisiynydd ei bod yn disgwyl i'r cynghorau ystyried canfyddiadau'r ymchwil yn llawn wrth lunio'r Cynllun Datblygu Lleol ac wrth asesu effaith y Cynllun ar y Gymraeg.

Ymchwil ar y sector bwyd a diod

Cynhaliwyd ymchwil gyda busnesau cynhyrchu bwyd a diod er mwyn casglu tystiolaeth anecdotaidd a fyddai'n rhoi blas ar y defnydd o'r Gymraeg a'r rhesymau dros ddefnyddio'r iaith.

Cynhaliwyd 11 cyfweiliad ansoddol wyneb yn wyneb â chyfarwyddwyr a rheolwyr cwmnïau. Roedd y cyfweiliadau'n rhai lled strwythuredig, gyda'r ymchwilwyr yn dilyn canllaw trafod.

Cynhaliwyd y cyfweiliadau cyntaf rhwng Ebrill a Mai 2014. Roedd y pum cyfweiliad cyntaf yn sail i'r canlyniadau interim a gyhoeddwyd yn ystod Sioe Frenhinol Cymru ym mis Gorffennaf 2014. Cynhaliwyd yr ail gam rhwng Medi a Hydref 2014, gan sicrhau sampl o fusnesau o wahanol ardaloedd yng Nghymru a oedd yn adlewyrchu trawstoriad o'r sector bwyd a diod. Cyhoeddwyd adroddiad yr ymchwiliad yn ystod Ffair Aeaf Cymdeithas Amaethyddol Frenhinol Cymru ym mis Rhagfyr 2014.

Adroddir mwy am yr ymchwil o dan Amcan Strategol 4 ar dudalen 33.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Ymchwil marchnata dwyieithog i elusennau

Comisiynwyd ymchwil meintiol er mwyn canfod gwerth defnyddio'r Gymraeg wrth farchnata. Cyfoethogwyd y data drwy gynnig cyfle i ymatebwyr gyflwyno sylwadau pellach yn dilyn rhai cwestiynau penodol.

Rhwng 27 Chwefror a 2 Ebrill 2014 cynhaliwyd 752 cyfweiliad gydag ymatebwyr ledled Cymru oedd yn perthyn i amryw o grwpiau oedran. Er mwyn sicrhau bod y canlyniadau yn gynrychioliadol o boblogaeth Cymru, roedd ymatebion siaradwyr Cymraeg yn cynrychioli 19% o'r canlyniadau sef y ganran o'r boblogaeth sy'n siarad Cymraeg.

Rhodddwyd cyfres o gyflwyniadau ar y gwaith ymchwil i elusennau ledled Cymru trwy fforymau Sefydliad Codi Arian Cymru.

Adroddir am ganfyddiadau a negeseuon yr ymchwil o dan Amcan Strategol 4 ar dudalennau 33.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Amcan strategol 2: Gwrando ar farn a phryderon am y Gymraeg a cheisio sicrhau cyfiawnder i unigolion

Nid yw pobl bob amser yn gallu defnyddio'r Gymraeg a derbyn gwasanaethau yn ôl eu dymuniad. Mae gan y Comisiynydd bwerau statudol o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 i ymchwilio i amheuron o fethiannau gan sefydliadau cyhoeddus i weithredu eu cynlluniau iaith Gymraeg ac i ystyried achosion o ymyrraeth â rhyddid unigolion i ddefnyddio'r Gymraeg gydag eraill yng Nghymru. Mae pwerau pellach ym Mesur y Gymraeg i ddwyn achosion cyfreithiol, rhoi cymorth neu ymyrryd mewn achosion.

Adolygu'r drefn cwynion

Yn ystod 2013-14 cynhaliwyd adolygiad o gyfundrefn gwyno'r Comisiynydd, ac yn ystod 2014-15 rhoddwyd argymhellion yr adolygiad ar waith.

Mae lle canolog i ddelio â chwynion yng nghynllun strategol y Comisiynydd ac mae tîm ymchwilio a gorfodi wedi ei greu ag iddo'r swyddogaeth o ddatrys cwynion ac ymchwilio i amheuron o fethiant. Cafodd prosesau mewnol a dulliau ymgysylltu ag achwynwyr eu symleiddio a'u cryfhau. Gwnaed gwaith yn y maes hwn er mwyn cynyddu dealltwriaeth y cyhoedd a chyflogwyr ynglŷn â defnyddio'r Gymraeg, sut i gwyno a beth all y Comisiynydd ei wneud â chwynion, ac aethpwyd ati i lunio rhaglen gyfathrebu gynhwysfawr.

Fel rhan o'r rhaglen gyfathrebu, lluniwyd cyfres o gyhoeddiadau print ac electronig newydd yn cyflwyno'r drefn, wedi eu hanelu at y cyhoedd yn ogystal ag at gyflogwyr. Addaswyd gwefan y Comisiynydd er mwyn gwneud yr adran gwyno'n amlycach. Cynhaliwyd cyfarfodydd cyhoeddus, yn Aberystwyth, Caerdydd, Caernarfon a'r Wyddgrug, yn ystod mis Mawrth 2015 i roi cyflwyniad i waith y tîm ymchwilio a gorfodi ac i wrando ar farn a phrofiadau defnyddwyr o ddefnyddio'r Gymraeg ac o gwyno am ddiffyg darpariaeth Gymraeg.

Yn ogystal â hyn, cynhyrchwyd cyfres o fideos a hysbysebion ar gyfer eu darlledu ar y we ac ar y teledu yn cyflwyno gwybodaeth i'r cyhoedd am sefyllfaoedd y gellir cwyno amdanynt os na cheir gwasanaeth Cymraeg derbyniol neu lle mae ymyrraeth â'r rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg.

Dadansoddiad o'r holl gwynion a dderbyniwyd yn ystod 2014-15

Ystyriwyd 241 o achosion lle roedd unigolion yn teimlo bod ganddynt le i gwyno wrth y Comisiynydd am anawsterau neu broblemau'n deillio o geisio derbyn gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg gan sefydliadau cyhoeddus.

Datryswyd nifer helaeth o'r cwynion hyn trwy dulliau anffurfiol, trwy drafod a chytuno ar gamau gwella gyda'r sefydliad dan sylw neu drwy gynghori'r achwynwyr i adrodd eu pryderon wrth y sefydliad er mwyn rhoi cyfle rhesymol iddo ystyried ac ymateb i'w cwyn. Un enghraifft o ddatrysiad o'r math hwn yw awdurdod lleol yn cyfnewid arwyddion newydd, a oedd yn uniaith Saesneg yn wreiddiol, am rai dwyieithog ym mhob safle ailgylchu yn y sir yn dilyn trafodaeth â swyddfa'r Comisiynydd.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Enghraifft arall yw derbyn cwyn am ddiffyg defnydd honedig o'r Gymraeg mewn cartref preswyl ar gyfer yr henoed. Ar ôl i'r Comisiynydd wneud ymholiadau, penderfynodd yr awdurdod lleol, sef perchennog y cartref, drefnu rhaglen hyfforddiant Cymraeg i ofalwyr yr henoed ar gyfer rheolwr a staff y cartref. Dywedodd yr achwynydd iddi deimlo newid cadarnhaol yn agwedd y staff tuag at y Gymraeg yn ei chŵyn i'r Comisiynydd.

Cafwyd datrysiad boddhaol hefyd yn dilyn methiant gan fwrdd iechyd i gynnig asesiad gofal sylfaenol iechyd meddwl dros y ffôn yn Gymraeg. Wedi trafod â swyddfa'r Comisiynydd, fe adolygodd y bwrdd iechyd ei drefniadau er mwyn sicrhau bod siaradwyr Cymraeg o adrannau eraill ar gael i gynnal asesiadau o'r fath pan fo staff parhaol yn absennol.

Dadansoddiad o'r cwynion

Mae adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn diffinio cwyn statudol fel un sydd:

- wedi ei chyflwyno yn ysgrifenedig gan berson sy'n honni bod methiant gan gorff cyhoeddus i gyflawni ei gynllun iaith wedi effeithio'n uniongyrchol arno;
- wedi ei gwneud i'r Comisiynydd o fewn deuddeg mis o ddyddiad y methiant;
- wedi ei chyfeirio at sylw'r corff cyhoeddus y cwynid amdano er mwyn rhoi cyfle rhesymol iddo ystyried ac ymateb.

Ceir tabl yn nodi pob cwyn a ddaeth i law yn yr Atodiad i'r Adroddiad Blynyddol hwn.

Fel gwelir o'r tabl canlynol, nid oedd rhai o'r achosion yn cydymffurfio â'r diffiniad statudol o gŵyn o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

	Nifer
Cwynion dilys yn erbyn cyrff cyhoeddus am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ac yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg	28
Cwynion dilys yn erbyn cyrff cyhoeddus am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ond heb fod yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg	111
Cwynion dilys yn erbyn cyrff y Goron am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ac yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg	14
Cwynion dilys yn erbyn cyrff y Goron am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ond heb fod yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg	88

Mae'r tabl isod yn dangos y cwynion a dderbyniwyd yn ôl sector:

	Nifer
Cyhoeddus	136
Cyrff y Goron	102
Preifat dan ddyletswydd statudol	3

Mae'r tabl isod yn dangos y cwynion a dderbyniwyd yn ôl categori:

	Nifer
Gohebiaeth	54
Cyhoeddiadau	18
Gwefannau	27
Arwyddion	18
Gwasanaethau ffôn	26
Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	16
Ffurflenni	25
Arall	57

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Ymchwiliadau statudol dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993

Mae gan y Comisiynydd bŵer cyfreithiol i gynnal ymchwiliad statudol i fethiannau honedig gan sefydliadau cyhoeddus i gydymffurfio â gofynion eu cynlluniau iaith Gymraeg. Cwblhawyd dau ymchwiliad statudol yn ystod y flwyddyn, ar ôl derbyn cwynion gan aelodau o'r cyhoedd.

Ymchwiliadau statudol

Dechreuodd y Comisiynydd bump o ymchwiliadau statudol o dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn ystod 2014-15. Cynhaliwyd ymchwiliadau mewn perthynas â Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a Chyngor Sir Ddinbych a gwnaed argymhellion statudol terfynol o dan adran 19 y Ddeddf, fel crynhoir isod. Agorwyd ymchwiliadau mewn perthynas â Bwrdd Iechyd Caerdydd a'r Fro, Llywodraeth Cymru ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn ogystal.

Ymchwiliad statudol i weithrediad Cynllun Iaith Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Ar 1 Hydref 2014 cyhoeddwyd adroddiad ymchwiliad statudol i weithrediad Cynllun Iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda. Cynhaliwyd yr ymchwiliad yn dilyn cwyn gan riant bod nyrs ysgol ddi-Gymraeg wedi cynnal asesiad o blentyn pum mlwydd oed uniaith Gymraeg mewn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yng Ngheredigion.

Daeth adroddiad yr ymchwiliad i'r casgliad bod y Bwrdd Iechyd wedi methu â chydymffurfio ag wyth cymal yn ei Gynllun Iaith trwy beidio â chynllunio a threfnu gwasanaeth Cymraeg. Mae'r cymalau hynny'n ymwneud â chyflwyno gwasanaethau, staffio a recriwtio a monitro prosesau er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Cynllun Iaith.

Gwnaeth y Comisiynydd dri argymhelliad i'r Bwrdd Iechyd er mwyn adfer y sefyllfa a'i alluogi i gydymffurfio â'i Gynllun Iaith yn y dyfodol:

- Rhoi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod nyrs ysgol Gymraeg ar gael i siaradwyr Cymraeg, a llunio gweithdrefn er mwyn sicrhau gwasanaeth Cymraeg pan fo sefyllfa o brinder yn bodoli.
- Cynllunio ar gyfer hyfforddi, denu a recriwtio staff cymwys dwyieithog yn y gwasanaeth nyrsio i ysgolion.
- Cynnal adolygiad o statws, rôl a chylch gorchwyl Grŵp Llywio a Monitro'r Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd er mwyn sicrhau y creffir yn ddigonol ar weithrediad adran staffio a recriwtio'r cynllun iaith Gymraeg.

Gosodwyd amserlen benodol ar gyfer gweithredu'r argymhellion hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Ymchwiliad statudol i weithrediad Cynllun Iaith Cyngor Sir Ddinbych

Ar 9 Chwefror 2015 cyhoeddwyd adroddiad ymchwiliad statudol i weithrediad Cynllun Iaith Gymraeg Cyngor Sir Ddinbych. Cynhaliwyd yr ymchwiliad wedi i achwynydd gwyno bod y Cyngor wedi anfon holiadur 'Arolwg Canol y Dref' uniaith Saesneg ato. Cysylltodd yr achwynydd â'r Cyngor i leisio anfonlonrwydd ag iaith yr holiadur, a dywedwyd wrtho fod y Cyngor wedi cyhoeddi holiaduron yn uniaith Saesneg er mwyn arbed arian.

Daeth adroddiad yr ymchwiliad i'r casgliad bod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â phedwar cymal yn ei Gynllun Iaith. Mae'r cymalau hynny'n ymwneud â methiant i gychwyn gohebiaeth gydag unigolyn yn ddwyieithog, methiant i anfon dogfennau amgaeedig at unigolion yn Gymraeg neu'n ddwyieithog, methiant i anfon holiaduron i'r cyhoedd yn ddwyieithog a methiant i ymgynghori â'r Comisiynydd.

Gwnaeth y Comisiynydd chwech o argymhellion i'r Cyngor er mwyn adfer y sefyllfa a'i alluogi i gydymffurfio â'i Gynllun Iaith yn y dyfodol:

- Gosod trefn mewn lle ar gyfer ymgynghori â Chomisiynydd y Gymraeg ynghylch unrhyw gynlluniau arfaethedig a fydd yn effeithio ar ei gynllun iaith Gymraeg.
- Hysbysu pob un o'i adrannau o'r ddyletswydd, wrth gychwyn gohebu, i anfon yr ohebiaeth yn newis iaith y derbynnydd, os yw'n hysbys, neu'n ddwyieithog.
- Datblygu gweithdrefn ar gyfer nodi cyfrwng iaith cwynion a leisir ar lafar, wrth anfon manylion cwynion at yr adrannau perthnasol i ymateb yn ysgrifenedig.
- Hysbysu pob un o'i adrannau o'r ddyletswydd i anfon unrhyw ddogfennau a amgeir gyda llythyrau Cymraeg neu ddwyieithog yn Gymraeg neu'n ddwyieithog lle bo'n bosibl.
- Adrodd i'r Comisiynydd ar unrhyw arolygon sydd yn yr arfaeth a sut y sicrhawyd bod pob agwedd o'r cyfathrebu mewn perthynas â'r arolygon hynny'n ddwyieithog.
- Ymddiheuro am ei fethiant i anfon holiadur Cymraeg at drigolion y sir yn rhan o'r Arolwg Canol y Dref trwy gyfrwng ei gylchlythyr chwarterol.

Gosodwyd amserlen benodol ar gyfer gweithredu'r argymhellion hyn.

Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg

Gall unigolion sy'n teimlo bod person wedi ymyrryd â'u rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg ofyn i'r Comisiynydd ymchwilio i'w hachos. Mae adran 111(1) y Mesur yn datgan:

Caiff unigolyn (P) wneud cais i'r Comisiynydd yn gofyn i'r Comisiynydd ymchwilio i a yw person (D) wedi ymyrryd â rhyddid P i ymgymryd â chyfathrebiad Cymraeg ag unigolyn arall (R) ("yr ymyrraeth honedig").

Yn ystod 2014-15 derbyniwyd pedwar cais o'r newydd. Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i un cais dan adran 115 Mesur y Gymraeg a rhoddwyd cyngor. Roedd dau o'r ceisiadau yn annilys; a chaewyd un achos ar sail diffyg tystiolaeth gan na ymatebwyd i geisiadau'r Comisiynydd am wybodaeth.

Mewn cysylltiad â'r 11 o geisiadau perthnasol a dderbyniwyd ers sefydlu'r Comisiynydd yn 2012 nodir nad yw naw cais yn cyd-fynd â gofynion diffiniedig adran 111 Mesur y Gymraeg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Mae'r gofynion cyfreithiol fel a ganlyn:

- Rhaid i'r cais fod yn ysgrifenedig oni bai bod amgylchiadau personol yr ymgeisydd yn golygu na fyddai'n rhesymol iddo wneud cais ysgrifenedig;
- Rhaid i'r cais roi cyfeiriad lle y caiff y Comisiynydd gysylltu â'r ymgeisydd (boed y cyfeiriad yn gyfeiriad post, electronig neu'n gyfeiriad o ddisgrifiad arall);
- Rhaid i'r cais adnabod pwy sy'n gyfrifol am yr ymyrraeth honedig a'i gwneud yn hysbys beth yw'r ymyrraeth honedig.

Ni chaiff y Comisiynydd ystyried ceisiadau gan unigolion na'u heffeithiwyd yn uniongyrchol gan yr ymyrraeth honedig. Er hynny, os yw achos yn ymwneud â rhyddid plentyn neu rywun bregus i ddefnyddio'r Gymraeg gall y Comisiynydd ymchwilio i gais gan riant neu eiriolwr ar ei ran.

Ers ei sefydlu, mae'r Comisiynydd wedi cynnal ymchwiliad a dyfarnu ar ddau achos. Cyhoeddwyd y ddau adroddiad yn ystod 2014-15.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Crynodeb o ddyfarniad ac adroddiad ymchwiliad Swinton

Ar 23 Mai 2014 cyhoeddwyd adroddiad ymchwiliad statudol i honiad o ymyrraeth â rhyddid riant i ddefnyddio'r Gymraeg gan gwmni yswiriant Swinton.

Ymchwiliwyd i'r achos wedi i unigolyn a oedd yn gweithio i'r cwmni wneud cwyn i'r Comisiynydd ynghylch polisi ei gyflogwr o wahardd staff yng Nghymru rhag defnyddio'r Gymraeg wrth drafod manylion cynnyrch ariannol â chwsmeriaid Cymraeg eu hiaith. Cynhaliwyd ymchwiliad i'r achos, ac wrth ddod i ddyfarniad, rhoddwyd ystyriaeth lawn i'r dystiolaeth a gasglwyd gan yr achwynydd, y cwmni a gan gorff rheoleiddio'r diwydiant ariannol, y Financial Conduct Authority (FCA).

Yn y dyfarniad, noda'r Comisiynydd ei bod o'r farn bod "...[Swinton] wedi ymyrryd â rhyddid [unigolyn] i ymgymryd â chyfathrebiad Cymraeg, ac nad oes cyfiawnhad dros yr ymyrraeth honno."

Aeth ymlaen i ddweud mai "[c]anlyniad yr ymyrraeth yw creu sefyllfa artiffisial lle mae'n ofynnol ar staff [Swinton] i siarad Saesneg gydag unigolion y gwyddai'r staff eu bod yn siarad Cymraeg ac eu bod yn dymuno gwneud hynny."

Yn unol ag adran 117 y Mesur wrth ddod i ddyfarniad ynglŷn â honiad o ymyrraeth â rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg, caiff y Comisiynydd roi cyngor ynghylch yr ymyrraeth honedig. Dyma'r cyngor a roddwyd i Swinton:

"Mae Rhan 1 y Mesur yn rhoi statws swyddogol i'r Gymraeg yng Nghymru. Fel sefydliad sy'n cynnal ei fusnes yng Nghymru, dylai [Swinton] roi ystyriaeth lawn i'r statws swyddogol hwn trwy newid ei bolisi o ddefnyddio'r Saesneg yn unig wrth drafod cynnyrch ariannol gyda chwsmeriaid."

Hwn oedd dyfarniad cyntaf y Comisiynydd mewn perthynas â honiad o ymyrraeth â'r rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg.

Crynodeb o ddyfarniad ac adroddiad ymchwiliad Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Ar 14 Hydref 2014 cyhoeddwyd adroddiad ymchwiliad statudol i honiad o ymyrraeth â rhyddid unigolyn i ddefnyddio'r Gymraeg gan feddyg oedd yn gweithio i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Ymchwiliwyd i'r achos wedi i unigolyn wneud cais i'r Comisiynydd yn honni bod meddyg dan gyflogaeth y Bwrdd Iechyd wedi ymyrryd â rhyddid yr unigolyn i ymgymryd â chyfathrebiad Cymraeg ag unigolyn arall, sef plentyn yn yr achos hwn.

Cynhaliwyd ymchwiliad i'r achos dan Ran 6 Mesur y Gymraeg a rhoddwyd ystyriaeth lawn i'r dystiolaeth a dderbyniwyd gan y rhiant a gan y Bwrdd Iechyd.

Yn y dyfarniad, noda'r Comisiynydd ei bod o'r farn "bod y meddyg wedi ymyrryd â rhyddid y rhiant a'r plentyn i ymgymryd â chyfathrebiad Cymraeg gyda'i gilydd."

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Casglodd y Comisiynydd nad oedd sail gyfreithiol i gyfiawnhau'r ymyrraeth â rhyddid y rhiant a'r plentyn i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'i gilydd er mwyn gwarchod ieched y plentyn a bod yr hyn ddigwyddodd yn anghymesur.

Yn unol ag adran 117 y Mesur rhoddwyd cyngor i'r Bwrdd Iechyd yn dweud y dylai adlewyrchu mewn dogfen bolisi nad yw'n caniatáu ymyrryd mewn sgysiau rhwng rhiant a phlentyn pan fo rheiny'n arfer eu rhyddid, i ystyried a thrafod y gofal ieched a gynigir fel uned deuluol trwy gyfrwng y Gymraeg ac y dylai ymddiheuro i'r rhiant a'r plentyn am ymyrryd â'u rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'i gilydd. Cyngorodd y Comisiynydd hefyd y dylai unrhyw hyfforddiant y bwriedir ei gynigir fynd i'r afael yn llawn â gofynion Rhan 6 Mesur y Gymraeg fel na fydd staff o fewn cyflogaeth y Bwrdd Iechyd yn ymyrryd mewn modd anghyfiawn â rhyddid unigolion i ddefnyddio'r Gymraeg â'i gilydd.

Pryderon

Mae pryder anstatudol yn golygu mynegiad o bryder am wasanaeth neu ddiffyg gwasanaeth gan unrhyw sefydliad nad yw'n gweithredu o fewn y gyfundrefn safonau, ac nad oes ganddo gynllun iaith statudol neu gynllun iaith gwirfoddol gan gorff statudol. Mae'n bosibl, serch hynny, bod y sefydliad yn gweithredu cynllun iaith gwirfoddol trydydd sector neu bolisi iaith gwirfoddol sector preifat sy'n cynnwys ymrwymiad at y gwasanaeth dan sylw.

Gan fod y sefydliadau hyn yn cael dylanwad sylweddol ar fywydau pobl o ddydd i ddydd, mae'r Comisiynydd yn gwahodd unigolion i leisio barn a phryderon am ddefnydd o'r Gymraeg gan sefydliadau trydydd sector neu sector preifat yng Nghymru.

Pan fydd newidiadau cadarnhaol yn deillio o'r pryderon a godwyd bydd y Comisiynydd yn cysylltu â'r unigolyn. Cedwir cofnod o'r holl bryderon a godir a'u defnyddio i lywio'r gwaith hybu a hwyluso a cheisio newid polisi ac arferion sefydliadau sector preifat a thrydydd sector.

Un enghraifft yn ystod 2014-15 lle gweithredwyd yn llwyddiannus ar sail pryder oedd pan gysylltodd aelod o'r cyhoedd i nodi pryder ei fod wedi derbyn galwad ffôn gan Ymchwil Cancr Macmillan yn gofyn am gyfraniad i'r elusen yn Saesneg. Nid oedd yr unigolyn yn fodlon â'r ymateb a gafodd pan ofynnodd i'r elusen drefnu i siaradwr Cymraeg ei ffonio. Wedi cyflwyno pryder, ymddiheurodd yr elusen am y dryswch ac atgyfnerthu ei hymrwymiad i'r cynllun iaith. Ers hyn hefyd, maent wedi mynd ati i sicrhau bod staff eu canolfannau galw a chodi arian yn ymwybodol o'r cynllun.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Yn ystod 2014-15 derbyniwyd 124 o bryderon anstatudol. Ceir tabl yn nodi pob pryder a ddaeth i law yn yr Atodiad i'r Adroddiad Blynyddol hwn.

Arolygon

Erbyn diwedd 2014 roedd y Comisiynydd wedi sylwi ar gynnydd anarferol yn y pryderon a leisiwyd ynglŷn â gwasanaethau Cymraeg banciau'r stryd fawr, ac yr oedd llawer yn teimlo bod y banciau fel pe baent yn cymryd cam yn ôl yn hytrach na datblygu eu gwasanaethau Cymraeg i'w cwsmeriaid yng Nghymru.

Ar 22 Rhagfyr 2014 cyhoeddodd y Comisiynydd ei bod am gynnal adolygiad statudol o'r gwasanaethau Cymraeg mae banciau yn eu darparu. Estynnodd wahoddiad i'r cyhoedd rannu gwybodaeth am eu profiadau o ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u banc yn ogystal â chynnal trafodaethau gyda'r sector ariannol i ganfod beth yw'r rhwystrau a'r cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith.

Wedi casglu a dehongli'r dystiolaeth, bwriad y Comisiynydd yw llunio casgliadau a chyfres o argymhellion er mwyn gwella profiad cwsmeriaid yng Nghymru. Yr oedd yr adroddiad ar fin cael ei gyhoeddi ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

Cychwyn ac ymyrryd mewn achosion cyfreithiol

Yn unol ag adran 8 Mesur y Gymraeg, caiff y Comisiynydd gychwyn achos cyfreithiol yng Nghymru a Lloegr, neu ymyrryd mewn achos o'r fath, os yw'n ymddangos bod yr achos yn un sy'n berthnasol i'w swyddogaethau.

Yn ystod y flwyddyn derbyniwyd dau gais am gymorth i ddwyn achos cyfreithiol. Roedd y ddau gais yn gysylltiedig ag un mater. Ar y ddau achlysur roedd y mater dan ystyriaeth y tu allan i'r cyfnod o dri mis a ganiateir gan lys i wrando achos. Ar y sail honno ni chefnogwyd y ceisiadau.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Nodyn Hawliau Plant

Fel grŵp, mae plant a phobl ifanc yn flaenoriaeth i'r Comisiynydd wrth geisio sicrhau cyfiawnder i unigolion. Dangosodd achosion Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr y gall diffyg gwasanaeth Cymraeg effeithio'n negyddol ar ddatblygiad ac ar ofal ac angen clinigol plant a phobl ifanc bregus.

Er mwyn cynyddu'r ddealltwriaeth o'r angen i ddarparu gwasanaethau Cymraeg i blant a phobl ifanc, lluniodd y Comisiynydd nodyn cyngor yn ymwneud â hawliau ieithyddol plant yng Nghymru. Bydd ymgynghori'n digwydd yn ystod hydref 2015 ac wedi hynny bydd y Comisiynydd yn cyhoeddi'r nodyn cyngor

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Amcan strategol 3: Ehangu a chryfhau ymrwymadau iaith Gymraeg sefydliadau a gwella profiad siaradwyr Gymraeg

Paratoi at ddyletswyddau cyfreithiol newydd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Mae Mesur y Gymraeg yn creu trefn o gyflwyno dyletswyddau ar sefydliadau ar ffurf safonau'r Gymraeg. Ceir pum gwahanol fath o safon, sef cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi, gweithredu, hybu a chadw cofnodion, ac y mae safonau'n ymwneud â gweithgareddau penodol o dan y penawdau hyn.

Gosod a gorfodi safonau'r Gymraeg

Mae dwy swyddogaeth benodol i'r Comisiynydd yn y broses o osod safonau sef cynnal ymchwiliadau safonau ar ddechrau'r broses a rhoi hysbysiadau cydymffurfio er mwyn gosod dyletswyddau penodol ar sefydliadau. Cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru yw pennu cynnwys y safonau. Gwneir hynny mewn rheoliadau, sef is-ddeddfwriaeth a gyflwynir drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Ar ôl gosod safonau ar sefydliadau, mae'r Comisiynydd yn gyfrifol am orfodi cydymffurfiaeth.

Cynnal ymchwiliadau safonau

Ymchwiliad safonau yw'r ymarferiad statudol lle mae'r Comisiynydd yn casglu tystiolaeth ar ffurf holiaduron gan sefydliadau, y cyhoedd a'r Panel Cynghori ynghylch pa safonau ddylai sefydliadau gydymffurfio â nhw. Cynhelir ymchwiliadau safonau mewn cyfres o gylchoedd ar hyn o bryd. Y nod yw cynnal ymchwiliadau safonau gyda'r holl sefydliadau a sectorau a enwir yn atodlenni Mesur y Gymraeg cyn gynted ag y bo modd.

Cylch 1

Cynhaliwyd ymchwiliadau safonau gyda'r 26 sefydliad yng Nghylch 1 rhwng 27 Ionawr a 18 Ebrill 2014. Y sefydliadau hyn oedd Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol Cymru, Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru.

Rhodddwyd sylw i dystiolaeth oedd yn cynnwys gwybodaeth a gyflwynwyd gan y 26 sefydliad, 409 o aelodau'r cyhoedd a'r Panel Cynghori.

Ar 2 Mehefin 2014 cyflwynwyd adroddiadau safonau i Weinidogion Cymru. Roedd yr adroddiadau safonau'n nodi casgliadau'r Comisiynydd a'i rhesymau dros wneud pob gweithgaredd o fewn y safonau'n benodol gymwys i'r 26 sefydliad, lle bo'r gweithgareddau hynny yn cael eu darparu. Nododd hefyd safonau ychwanegol y dylid eu pennu.

Pan gyflwynwyd adroddiadau safonau Cylch 1 i Weinidogion Cymru, cyflwynwyd hefyd gyngor ynghylch materion a gododd yn ystod yr ymchwiliad. Cafwyd ymatebion o blith y cyhoedd a grwpiau diddordeb yn mynegi nad oedd yn glir iddynt a oedd modd rhoi barn ar safonau arfaethedig y Llywodraeth ai peidio a dewisodd ymatebwyr gyflwyno sylwadau ar y safonau i Gomisiynydd y Gymraeg. Penderfynwyd cyflwyno cyngor yn

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

seiliedig ar y themâu a amlygwyd gan ymatebwyr a'u barn hwy ar y safonau arfaethedig, ac argymhellwyd y dylai Gweinidogion Cymru gynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar gynnwys y safonau. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad hwn gan y Llywodraeth yn ystod tymor yr hydref 2014.

Yn dilyn y casgliadau a'r argymhellion yn adroddiadau safonau'r Comisiynydd ac yn yr ymgynghoriad cyhoeddus ar gynnwys safonau, cyhoeddodd Gweinidogion Cymru'r safonau ar ffurf rheoliadau drafft ar 3 Mawrth 2015. Pasiwyd y rheoliadau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 24 Mawrth 2015. Ar sail y rheoliadau drafft, bydd y Comisiynydd yn mynd ati i lunio hysbysiadau cydymffurfio drafft unigol ar gyfer bob un o'r sefydliadau hyn, gyda'r nod o'u gosod ar sefydliadau ym mis Medi 2015, yn dilyn cyfnod o ymgynghori â'r sefydliadau ar yr hysbysiadau cydymffurfio.

Cylch 2

Ar ôl cynnal cyfres o gyfarfodydd briffio â'r sefydliadau a'r cyrff sy'n cynrychioli'r sectorau yng Nghylch 2 yn ystod tymor yr haf 2014, cynhaliwyd ymchwiliadau safonau gyda'r 119 sefydliad rhwng 17 Tachwedd 2014 a 6 Chwefror 2015. Roedd y sefydliadau hyn yn cynnwys byrddau a chyrff iechyd, heddluoedd, sefydliadau addysg bellach ac addysg uwch a chyrff cyhoeddus yng Nghymru.

Derbyniwyd tystiolaeth gan bob un o'r 119 sefydliad ynghyd â gan 291 aelod o'r cyhoedd a'r Panel Cynghori, a bydd y Comisiynydd yn ystyried yr holl dystiolaeth hon wrth lunio adroddiadau safonau. Bydd yr adroddiadau safonau'n cael eu cyflwyno i Weinidogion Cymru ar 29 Mai 2015, a disgwylir i'r Llywodraeth ddrafftio rheoliadau safonau ar gyfer y cylch hwn yn ystod tymor yr hydref 2015.

Cylch 3

Yn ystod mis Mawrth 2015 cynhaliwyd cyfres o sesiynau briffio gyda'r sefydliadau a'r sectorau sy'n cynrychioli'r 64 sefydliad yn y cylch hwn. Mae'r sefydliadau'n cynnwys darparwyr tai cymdeithasol, adrannau Llywodraeth y DU, cwmnïau dŵr, Grŵp y Post Brenhinol a Swyddfa'r Post. Gwnaed hyn er mwyn bod mewn sefyllfa i gychwyn yr ymchwiliadau safonau ym mis Mai 2015.

Heriau ac apelau

Yn ystod y flwyddyn cafodd Tribiwnlys y Gymraeg ei sefydlu drwy reoliadau statudol a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru.

Bydd gan unigolion yr hawl i fynd at y tribiwnlys hwn os ydynt am herio penderfyniadau a wnaed gan y Comisiynydd mewn cysylltiad â chŵyn. Yn yr un modd mae gan sefydliad yr hawl i herio penderfyniadau'r Comisiynydd mewn cysylltiad ag afresymoldeb neu anghymesuredd y dyletswyddau a osodwyd arnynt o dan y drefn safonau.

Daw'r hawliau hyn yn weithredol unwaith y bydd sefydliadau wedi derbyn hysbysiadau cydymffurfio i weithredu safonau'r Gymraeg o dan y Mesur.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Polisi gorfodi

Pwrpas polisi gorfodi yw egluro sut bydd y Comisiynydd yn ymdrin ag amheuon o fethiant i gydymffurfio a pha gamau y bydd fwyaf tebygol o'u cymryd o dan wahanol amgylchiadau. Mae hefyd yn rhoi gwybodaeth am yr egwyddorion a'r prosesau y bydd yn eu dilyn wrth ymgymryd â'i gwaith gorfodi.

Lluniwyd polisi gorfodi drafft a chynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar ei gynnwys rhwng 15 Medi a 10 Tachwedd 2014. Ymatebodd 47 o sefydliadau a mudiadau i'r ymgynghoriad a derbyniwyd sylwadau hefyd gan Banel Cynghori'r Comisiynydd. Cyhoeddwyd adroddiad trosolwg yn sgil cynnal yr ymgynghoriad ar wefan y Comisiynydd. Ar 26 Mawrth 2015 cafodd y polisi ei gymeradwyo gan Weinidogion Cymru yn unol ag adran 108(4) Mesur y Gymraeg. Yn ystod mis Mawrth 2015 cafodd Gorchymyn Cychwyn ei gyflwyno gan Weinidogion Cymru yn peri bod Rhan 5 y Mesur yn weithredol.

Dyletswyddau cyfreithiol cyfredol o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993

Hyd nes bod safonau'n cael eu gosod ar sefydliadau, mae cynlluniau iaith yn parhau mewn grym, ac mae'r Comisiynydd yn gyfrifol am gymeradwyo cynlluniau iaith newydd, monitro eu gweithrediad a chynnal ymchwiliadau statudol pan fo amheuaeth nad yw sefydliad yn cydymffurfio â'i gynllun.

Cynlluniau iaith sy'n weithredol

Ar 31 Mawrth 2015 roedd 566 o gynlluniau iaith yn weithredol. Maent yn cynnwys 353 gan sefydliadau cyhoeddus, 54 gan sefydliadau addysgol, 40 gan gyrff y Goron a pedwar gan gwmnïau preifat o dan ddyletswydd statudol. Yn ogystal roedd 12 cynllun iaith yn weithredol gan sefydliadau cyhoeddus ar sail wirfoddol, dau gan gwmni preifat ar sail wirfoddol a 101 gan yn y trydydd sector.

Cymeradwyo cynlluniau iaith

Cafodd 16 cynllun iaith Gymraeg ei gymeradwyo yn ystod 2014–15. Cymeradwywyd cynlluniau iaith newydd gan bum sefydliad sef Coleg Cambria, Colegau Cymru a Creative and Cultural Skills, UK Commission for Employment and Skills, a Career Choices Dewis Gyrfa Cyf.

Cymeradwywyd 11 cynllun iaith diwygiedig gan y sefydliadau canlynol: Banc Lloegr, Cartrefi Cymunedol Merthyr, Grŵp Cynefin, Grŵp Cymdeithas Tai Canolbarth Cymru, Grŵp Tai Pennaf, Prifysgol Cymru, Grŵp NPTC, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, Grŵp Llandrillo Menai, Coleg y Cymoedd, a'r Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Gorolwg o weithrediad cynlluniau iaith

Ceir ymrwymiad mewn cynlluniau iaith i baratoi a chyflwyno adroddiad monitro. Hunanasesiad yw adroddiad monitro; ac mae'r Comisiynydd yn disgwyl i sefydliadau dystio eu bod yn cydymffurfio â'u cynlluniau iaith. Yr arfer wrth ymateb i adroddiadau monitro cynlluniau iaith yw bydd y Comisiynydd yn dwyn sylw at risgiau a dylanwadu ar berfformiad, a hynny er mwyn galluogi sefydliadau i gydymffurfio â'u hymrwymadau statudol. Yn ychwanegol i gadw gorolwg ar berfformiad drwy ymateb i adroddiadau monitro, mae'r Comisiynydd yn cynnal ymarferiadau gwirio ei hun.

Yn ystod 2014-15 ymatebwyd i 149 o adroddiadau monitro. Cynhaliwyd cyfarfodydd gyda phob un o'r prif sefydliadau i drafod materion yn codi yn yr adroddiadau monitro ac unrhyw bryderon oedd gan y Comisiynydd am berfformiad y sefydliadau. Caiff ymatebion i adroddiadau monitro eu cyhoeddi ar wefan y Comisiynydd.

Darparwyd crynodebau i Swyddfa Archwilio Cymru ar weithrediad cynlluniau iaith awdurdodau lleol. Adnabuwyd y prif flaenoriaethau canlynol ar gyfer cynlluniau iaith awdurdodau lleol:

- gwella'r dystiolaeth a'r data am sgiliau ieithyddol y gweithlu;
- parhau i gynyddu a gwella cynnwys Cymraeg gwefannau;
- sicrhau trefniadau llywodraethu a chraffu mewnol cadarn ar y cynllun iaith;
- buddsoddi mewn hyfforddiant iaith Gymraeg.

Arolygon perfformiad

Cynhaliwyd cyfres o arolygon perfformiad er mwyn profi mewn modd annibynnol sut mae sefydliadau cyhoeddus yn gweithredu eu cynlluniau iaith Gymraeg. Roedd yr arolygon yn gyfuniad o waith oedd yn asesu beth oedd profiad defnyddwyr y Gymraeg wrth iddynt ddefnyddio gwasanaethau sefydliadau cyhoeddus ac arolygon oedd yn mesur agweddau rheolaethol sefydliadau dros weithrediad eu cynlluniau.

Arolygon siopwr cudd

Cynhaliwyd pump arolwg siopwr cudd yn ystod 2014-15. Gwnaed hynny er mwyn gwybod beth oedd y profiad gwasanaeth cyfrwng Cymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd; sef gwasanaethau ar-lein, gwefannau, derbynfydd cyhoeddus, llinellau ffôn cymorth a ffurflenni i'w defnyddio gan y cyhoedd yng Nghymru.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Arolygon rheolaeth

Bu'r Comisiynydd hefyd yn gwirio arferion sefydliadau cyhoeddus o nodi gofynion ieithyddol wrth recriwtio i swyddi gwag. Digwyddodd hynny rhwng 1 Rhagfyr 2014 hyd at ddiwedd Mawrth 2015. Casglwyd gwybodaeth feintiol am 1,576 o swyddi a hysbysebwyd.

Arolwg o drefniadau asesu effaith polisïau ar y Gymraeg

Cynhaliwyd arolwg o drefniadau asesu effaith polisïau ar y Gymraeg gyda 26 o sefydliadau cyhoeddus. Bwriedir cyhoeddi canfyddiadau mewn adroddiad sicrwydd yn ystod mis Hydref 2015.

Achosion eraill a ystyriwyd

Cartrefi Cymunedol Gwynedd

Dechreuodd Cartrefi Cymunedol Gwynedd ar y broses o recriwtio ar gyfer dwy swydd uwch reoli ym mis Tachwedd 2014. Yn groes i ymrwymïadau Cynllun Iaith gwirfoddol y sefydliad penderfynodd y Bwrdd Rheoli fynd ati i hysbysebu'r ddwy swydd yma heb gynnwys y gallu i siarad Cymraeg fel rhagofyniad hanfodol ar eu cyfer. Yn sgil hynny, derbyniodd y Comisiynydd nifer o ymholiadau a chwynion gan aelodau o'r cyhoedd.

Gohebodd y Comisiynydd â'r sefydliad yn gofyn beth oedd y rhesymau dros beidio â chynnwys y gallu i siarad Cymraeg fel rhagofyniad hanfodol. Gofynnodd am oedi'r broses recriwtio er mwyn caniatáu amser i'r sefydliad ymateb ac iddi hithau gael amser i ystyried cynnwys yr ymateb hwnnw. Gwrthododd y sefydliad y cais i oedi'r broses, a phenodwyd unigolion i ymgymryd â'r ddwy swydd ym mis Mawrth 2015.

Lluniwyd adroddiad dan adran 4 Mesur y Gymraeg er mwyn creu cofnod o ymwneud y Comisiynydd â Chartrefi Cymunedol Gwynedd mewn perthynas â'r achos dan sylw, gan ganolbwyntio'n benodol ar ymdrechion y Comisiynydd i dderbyn gwybodaeth gan y sefydliad.

Trafnidiaeth i ysgolion

Mae pryderon wedi eu lleisio bod rhai awdurdodau lleol yn adolygu eu trefniadau cludiant i addysg ôl-16 er mwyn gwneud arbedion ariannol.

Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn datgan "r[h]aid i bob awdurdod lleol a Gweinidogion Cymru hybu mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg pan fyddant yn arfer swyddogaethau o dan y Mesur hwn"

Cyflwynwyd cyngor i awdurdodau lleol ar yr angen i gynnal asesiadau effaith iaith cyn iddynt newid eu polisïau cludiant. Tynnodd y Comisiynydd sylw'r Gweinidog dros Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth at yr angen i roi cyfarwyddyd clir i awdurdodau lleol ynglŷn â'u dyletswydd statudol o dan adran 10 y Mesur.

Adrannau Llywodraeth y DU

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Yn ystod 2014-15 bu un o swyddogion y Comisiynydd ar secondiad yn Swyddfa Cymru. Cyfrannodd y swyddog tuag at adolygiad Swyddfa Cymru o'r graddau mae adrannau San Steffan yn cwrdd â'r gofynion deddfwriaethol cyfredol o ran y Gymraeg yn ogystal ag ystyried i ba raddau bydd modd iddynt gwrdd â gofynion Mesur y Gymraeg.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Amcan strategol 4: Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg

Er mwyn creu Cymru lle gall unigolion ddewis byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg, mae angen i'r Gymraeg gael ei gweld, ei chlywed a'i defnyddio gan bob math o sefydliad, nid dim ond yn y sector cyhoeddus. Mae'r Comisiynydd, felly, yn gweithio i annog, hybu a hwyluso'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ymysg busnesau a sefydliadau'r trydydd sector.

Er mwyn sicrhau bod y sgiliau, y wybodaeth a'r adnoddau perthnasol ar gael i sefydliadau ac unigolion, cesglir arferion da sy'n ymwneud â'r Gymraeg a'u rhannu ag eraill yn y sector, ynghyd â chynnig cyfleoedd i addysgu a chynghori sefydliadau sut i ddefnyddio'r iaith.

Cynllun hybu'r Gymraeg

Ym mis Mawrth 2015 lanswyd gwefan newydd comisiynyddygyymraeg.org/hybu ar gyfer busnesau a mudiadau trydydd sector i'w hannog i ddatblygu a chynyddu eu defnydd o'r Gymraeg. Mae'r wefan yn cynnwys gwybodaeth am fuddion defnyddio'r Gymraeg, a chymorth ymarferol ar sut i fynd ati i ddatblygu a chynyddu defnydd o'r iaith.

Rhan greiddiol o'r wefan yw'r Cynllun Hybu, sef arf i alluogi busnesau a sefydliadau trydydd sector i gynllunio eu defnydd o'r Gymraeg gyda phwyslais ar geisio cynyddu'r defnydd hwnnw dros amser.

Canllawiau

Cyhoeddwyd amrywiol ganllawiau er mwyn cynorthwyo sefydliadau i ddefnyddio'r Gymraeg.

Maent yn cynnwys canllaw dylunio dwyieithog sy'n nodi'r arferion gorau ar gyfer dylunio deunydd dwyieithog. Ceir enghreifftiau ar gyfer pob math o brosiectau dylunio ynddo, o daflenni gwybodaeth ac anfonebau i wefannau a pheccynnau bwyd.

Yn dilyn ymgynghori ag arbenigwyr yn y maes cyhoeddodd y Comisiynydd ddogfen gyngor 'Technoleg, Gwefannau a Meddalwedd: Ystyried y Gymraeg'. Mae'r ddogfen gyngor yn cynnig canllawiau technegol yn ogystal ag egwyddorion cyffredinol ar gyfer cynulleidfa mwy annhechnegol.

Ceir hefyd canllawiau ar yr is-wefan Hybu mewn perthynas â defnyddio technoleg a chynnal digwyddiadau dwyieithog.

Hyfforddi

Yn ystod 2014-15 cynhaliodd swyddogion y tîm Hybu a Hwyluso 11 o sesiynau hyfforddi ac addysgu i wahanol grwpiau a sectorau ar draws Cymru ar sut i ddefnyddio'r Gymraeg ar sail wirfoddol. Roedd y sesiynau hyn yn cynnwys hyfforddiant i naw o wahanol elusennau plant, 11 camp chwaraeon a 10 elusen pobl hŷn ymysg eraill. Wrth gasglu adborth ar ddiwedd y sesiynau hyfforddiant, dywedodd 80% o'r ymatebwyr i ansawdd yr hyfforddiant fod yn 'ardderchog' a dywedodd yr 20% arall fod yn

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

hyfforddiant yn 'dda'. Roedd y sesiynau hyn yn gyfle i rannu arferion da a chanllawiau ynghyd â chasglu gwybodaeth gan y sefydliadau oedd yn mynychu am y buddiannau a'r rhwystrau yr oeddynt yn eu profi wrth ddefnyddio'r Gymraeg.

Ymchwil

Cyfeiriwyd o dan Amcan Strategol 1 ar dudalen 13-15 at y gwaith ymchwil a gynhaliwyd er mwyn cael tystiolaeth a data i gefnogi a pherswadio busnesau a sefydliadau trydydd sector i gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg

Gwerth y Gymraeg i'r sector bwyd a diod yng Nghymru

Yn Ffair Aeaf y Gymdeithas Amaethyddol Frenhinol ar 1 Rhagfyr 2014 lansiodd adroddiad ymchwi ar werth y Gymraeg i'r sector bwyd a diod yng Nghymru.

Fel rhan o'r ymchwil, cyfwelwyd â chwmnïau bwyd a diod o wahanol rannau o'r wlad er mwyn canfod beth yw'r manteision o ddefnyddio'r Gymraeg o'u profiad hwy. Canfyddiadau strategol yr ymchwil yw bod defnyddio'r Gymraeg yn:

- gwneud i'r cynnyrch sefyll allan;
- cynnig cyfleoedd i werthu mewn marchnadoedd newydd;
- atgyfnerthu delwedd brand;
- sicrhau cefnogaeth cwsmeriaid;
- cynyddu ymwybyddiaeth o'r cynnyrch;
- atgyfnerthu tarddiad lleol;
- arwydd o ansawdd.

Buddion Marchnata Dwyieithog gan Elusennau yng Nghymru

Ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol ar 7 Awst 2014 lansiodd canlyniadau ymchwil ar effaith marchnata dwyieithog wrth i elusennau godi arian. Prif ganlyniadau'r ymchwil oedd:

- Mae 29% yn fwy tebygol o ddweud wrth eraill am elusen os yw'n marchnata'n ddwyieithog. Dim ond 1% oedd yn dweud y byddai marchnata dwyieithog yn cael effaith negyddol ar hyn;
- Dim ond 2% sy'n dweud bod marchnata dwyieithog yn cael effaith negyddol ar faint o arian sy'n cael ei roi i elusennau;
- Mae 70% yn cytuno neu cytuno'n gryf y dylai elusennau sy'n gweithredu yng Nghymru farchnata'n ddwyieithog.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Astudiaeth achos: y Gymraeg a chwaraeon

Er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau anffurfiol a hamdden, gweithiwyd â'r cymdeithasau chwaraeon i sicrhau bod y Gymraeg yn rhan annatod o hyfforddiant, cystadlaethau a diwylliant chwaraeon. Ar 30 Mawrth 2015 daethpwyd â'r cymdeithasau chwaraeon at ei gilydd mewn seminar i drafod y cynnydd o ran datblygu defnydd o'r Gymraeg a sut gellir symud ymlaen i ehangu'r defnydd o'r iaith ymhellach eto. Cynhaliwyd y seminar ar y cyd rhwng Comisiynydd y Gymraeg a Chwaraeon Cymru.

Wrth symud ymlaen, bydd y swyddogion Hybu a Hwyluso yn mynd ati i baratoi canllaw ar hyfforddiant dwyieithog ar sail profiadau ystod o gymdeithasau chwaraeon. Bydd y canllaw yn gymorth ymarferol i glybiau lleol ar sut i gynnal sesiynau hyfforddiant a chystadlaethau lle mae'r Gymraeg yn rhan naturiol o'r chwarae a lle gall y Gymraeg a'r Saesneg fodoli ochr yn ochr â'i gilydd.

Cyfieithu

Er mwyn cyfrannu tuag at gryfhau'r proffesiwn cyfieithu Cymraeg/Saesneg, mae'r Comisiynydd wedi ariannu Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru am dair blynedd i ddatblygu'n rheoleiddiwr dros y proffesiwn.

Bu swyddog o swyddfa'r Comisiynydd ar secondiad gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol rhwng 2013 a 2014 yn gweithio ar brosiect datblygu fframwaith astudiaethau cyfieithu Cymraeg/Saesneg cenedlaethol. Mae Prifysgol Aberystwyth bellach yn arwain ar y prosiect hwn a'r bwriad yw y bydd yn cynnig cymhwyster astudiaethau cyfieithu ar y cyd â phrifysgolion eraill o 2015 ymlaen. Sefydlwyd Consortiwm Astudiaethau Cyfieithu hefyd er mwyn sicrhau bod y ddarpariaeth astudiaethau cyfieithu yn cwrdd â gofynion y proffesiwn cyfieithu a sefydliadau sy'n defnyddio gwasanaethau cyfieithu.

Enwau lleoedd

Mae'r Comisiynydd yn gyfrifol am argymhell ffurfiau safonol enwau lleoedd yng Nghymru ac mae panel o arbenigwyr yn darparu cyngor arbenigol ac annibynnol i'r Comisiynydd i wneud hynny. Cyfarfu'r Panel Safoni Enwau Lleoedd bedair gwaith yn ystod y flwyddyn ac fe gynghorwyd nifer o unigolion a sefydliadau ynghylch ffurfiau safonol enwau lleoedd gan gynnwys yr Arolwg Ordans er mwyn cywiro camgymeriadau hanesyddol yn eu data.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cyfathrebu

Er mwyn cynnal trafodaeth gyda'r cyhoedd roedd gan y Comisiynydd bresenoldeb yn Eisteddfod yr Urdd yn y Bala, y Sioe Fawr yn Llanelwedd a'r Eisteddfod Genedlaethol yn Llanelli yn ystod haf 2014.

Yn y Sioe Fawr fe gyhoeddwyd canlyniadau interim yr ymchwili i werth y Gymraeg i'r sector bwyd a diod. Cynhaliwyd tri cyfarfod cyhoeddus ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol, yn canolbwyntio ar ganfyddiadau ac argymhellion yr ymholiad gofal sylfaenol, sut gall cwynion arwain at hawliau a lansio canfyddiadau ymchwili i werth marchnata'n ddwyieithog i elusennau.

Trafodwyd â nifer o grwpiau sy'n cynrychioli gwahanol garfannau o'r cyhoedd yn ystod y flwyddyn. Roedd y rhain yn cynnwys cyfarfodydd ynglŷn â phontio rhwng y Gymraeg a'r amrywiol gymunedau ffydd ac ethnig, cyfarfodydd â chynrychiolwyr o rai o enwadau Cristnogol Cymru, sesiynau rhannu gwybodaeth â mudiadau sy'n cynrychioli'r cyhoedd fel Merched y Wawr, Urdd Gobaith Cymru, Mentrau Iaith Cymru, Dathlu'r Gymraeg, Cymdeithas yr Iaith Gymraeg a Dyfodol i'r Iaith.

Defnyddir y cyfrif trydar @ComyGymraeg i rannu gwybodaeth â dilynwyr ac i gyfathrebu â rhanddeiliaid allanol. Ar 31 Mawrth 2015 roedd gan y Comisiynydd 3,159 o ddilynwyr ar Twitter – cynnydd o 935 (42%) ers 31 Mawrth 2014.

Materion cyhoeddus

Yn ogystal â'r cyfarfodydd chwarterol gyda Phrif Weinidog Cymru yn sgil ei rôl fel Gweinidog â chyfrifoldeb am y Gymraeg, mae'r Comisiynydd hefyd yn cwrdd yn chwarterol â llefarwyr y pleidiau ar y Gymraeg yn y Cynulliad, a chynhaliodd 17 o gyfarfodydd â gwahanol Aelodau Seneddol ac Arglwyddi. Nod y cyfarfodydd hyn yw sicrhau dealltwriaeth ynglŷn â rôl y Comisiynydd a'r materion y mae angen pwysau gwleidyddol i'w datrys.

Mae swyddogion y Comisiynydd yn aelodau o'r Grŵp Trawsbleidiol ar y Gymraeg yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru.

Parhaodd Comisiynydd y Gymraeg yn aelod o Gymdeithas Ryngwladol y Comisiynwyr Iaith, a'i swyddfa hi sy'n gyfrifol am ysgrifenyddiaeth y gymdeithas rhwng 2014 a 2016. Mae'r gymdeithas yn fodd i'r comisiynwyr drafod a rhannu syniadau a phrofiadau am sut gellir sicrhau hawliau siaradwyr ieithoedd brodorol ac ieithoedd lleiafrifol. Daw aelodau eraill o Ganada, Sri Lanka, De Affrica, Kosovo, Gwlad Belg, Iwerddon a Sbaen.

Ym mis Rhagfyr 2014 croesawyd Comisiynydd Iaith Kosovo i swyddfa Comisiynydd y Gymraeg yng Nghaernarfon. Yn ystod ei ymweliad tridiau, cafodd gyfle i ddysgu am waith y gwahanol gyfarwyddiaethau yn ogystal â gweld sut mae Heddlu Gogledd Cymru ac S4C yn gweithredu.

Mynychodd swyddogion y Comisiynydd gynhadledd flynyddol Cymdeithas yr Ombwdsmon ym Manceinion. Hefyd fe fynychodd aelod o'r Tîm Rheoli ddau gyfarfod o'r is-grŵp cyfathrebu gan gyflwyno papur ar gymharu gwefannau wahanol Ombwdsmon.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Yn ystod y flwyddyn cafwyd cyfarfodydd gyda Chomisiynydd Plant Cymru, Comisiynydd Pobl Hŷn ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, naill ai fesul un, neu fel grŵp. Prif bynciau trafod y cyfarfodydd oedd sicrhau cydlynid strategol ein gweithgareddau. Yn ogystal, cyfarfu grŵp o uwch swyddogion y Comisiynwyr ac Ombwdsmon ddwywaith er mwyn trafod rhannu adnoddau.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Amcan strategol 5: Creu sefydliad iach a gweithredu'n briodol

Canlyniadau a chyfeddiant

Corfforaeth undyn yw Comisiynydd y Gymraeg a ariennir gan Weinidogion Cymru. Cyfanswm y cyllid ar gyfer y flwyddyn 1 Ebrill 2014 hyd 31 Mawrth 2015 oedd £3,690,000 (2013-14: £4,100,000). Y gwariant net ar ôl llog yn ystod y flwyddyn oedd £3,738,000 (2013-14: £4,343,000), a'r gwariant ar gyfalaf oedd £60,000 (2013-14: £40,000). Ar 31 Mawrth 2015 roedd £563,000 yn y gronfa gyffredinol (31 Mawrth 2014: £611,000).

	2013-14 Alldro £000	2014-15 Alldro £000	2014-15 ¹ Cyllideb £000	2015-16 ² Cyllideb £000
Grantiau	88	78	78	60
Costau swyddogion	2,358	2,074	2,367	2,227
Cynllun ymadael gwirfoddol	445	72	-	-
	2,803	2,146	2,367	2,227
Gweinyddu				
Llety : Rhent	110	114	114	117
Llety : costau eraill	205	202	169	185
Atgyweirio swyddfeydd	3	3	-	-
Teithio a chynhaliaeth	122	99	110	102
Hyfforddiant a recriwtio	106	91	85	65
Cyfreithiol a phroffesiynol	118	135	161	159
Technoleg gwybodaeth	131	137	122	142
Cyfathrebu	88	99	71	44
Archwilwyr allanol	16	17	16	17
Gweinyddu arall	70	61	59	55
	969	958	907	886
Rhaglenni	402	481	450	156
Cyfalaf a dibrisiant	85	77	40	61
	4,347	3,740	3,842	3,390
Gwariant Net				
Llog a dderbyniwyd	(4)	(2)	-	-
	4,343	3,738	3,842	3,390

¹ Cyllideb fewnol y cytunwyd arni cyn ddechrau'r flwyddyn ariannol wedi derbyn hysbysiad o'r toriad i'r gyllideb, cyn unrhyw gyhoeddiad ynglŷn â chynllun ymadael gwirfoddol

² Cyllideb fewnol

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Caiff y Comisiynydd, yn unol ag Adran 9 Mesur y Gymraeg, ddarparu cymorth i unigolyn mewn achos cyfreithiol gwirioneddol neu achos cyfreithiol posibl yng Nghymru a Lloegr i fater sy'n berthnasol i swyddogaethau'r Comisiynydd. Nid oes cyllideb wedi ei dyrannu gan Weinidogion Cymru ar gyfer y cymorth hwn. Yn dilyn trafodaethau penderfynwyd y byddai'n briodol yn ystod y blynyddoedd cyntaf i'r Comisiynydd adeiladu cronfa wrth gefn o danwariant y gyllideb flynyddol.

Sylwadau ar alldro yn y cyfnod ac amrywiant o'r gyllideb

Costau swyddogion

Roedd costau cyflogau £293,000 yn llai na chyllideb 2014-15. Cyhoeddwyd cynllun ymadael gwirfoddol er mwyn galluogi'r rheiny oedd yn dymuno gadael cyflogaeth y Comisiynydd i wneud hynny lle bo'n ymarferol bosibl. Yn dilyn hyn bu ymgynghoriad â swyddogion a chydweithio gyda'r undeb ar strwythur staffio newydd. Pwrpas hyn oedd creu strwythur fyddai'n fwy addas ar gyfer ymateb i swyddogaethau'r Comisiynydd, ac ymateb i'r toriad o 10% i gyllideb 2014-15. Paratowyd y gyllideb hon cyn cyhoeddi cynllun ymadael gwirfoddol.

Cyflogwyd 45.0 swyddog cywerth â llawn amser yn ystod 2014-15, tri swyddog yn llai na'r strwythur arfaethedig. Cyflogwyd llai o swyddogion na adlewyrcha'r strwythur staffio dros y flwyddyn ariannol ar gyfartaledd oherwydd treuliyd cyfnod yn rhoi'r strwythur newydd ar waith, gyda'r swyddi olaf yn cael eu llenwi ddechrau mis Ionawr 2015. Hwn yw'r prif reswm dros yr arbediad yng nghostau cyflogau.

Gwelir bod costau cyflogaeth yn cynyddu yn 2015-16 wrth i bob swydd gael ei llenwi. Hefyd mae amcangyfrif o 1% ar gyfer cynnydd yng nghostau cyflogau o 1 Ebrill 2015. Nid oes cyhoeddiad wedi bod gan Lywodraeth Cymru ynglŷn â setliad cyflog 2015-16. Bydd cynnydd sy'n uwch na 1% yn straen ar y gyllideb. Yn 2016-17 bydd newid i'r cynllun pensiwn yn golygu bydd cynlluniau pensiwn y gwasanaeth sifil yn gynlluniau sydd wedi eu contractio mewn. Amcangyfrifir bydd hyn yn ychwanegu tua £40,000 at gostau cyflogau'r sefydliad.

Pan luniwyd cyllideb 2014-15 a phan adroddwyd ar alldro 2013-14 darparwyd ar gyfer holl gostau'r cynllun ymadael gwirfoddol a ragwelwyd. Yn ystod 2014-15, ymadawodd un swyddog dan yr un telerau. Nid yw Comisiynydd y Gymraeg yn rhagweld unrhyw ail strwythuro pellach. I'w gymharu â'r achos busnes, bydd holl gostau'r cynllun ymadael gwirfoddol wedi eu hadennill o fewn ychydig dros 2 flynedd.

Llety

Etifeddwyd ystâd swyddfeydd a oedd yn lletya cyn-sefydliad llawer mwy o gymharu â'r nifer presennol. Yn dilyn yr ailstrwythuro bu cyfnod o ad-drefnu gofynion swyddfeydd er mwyn darparu gofod addas yn cyfateb â lleoliadau swyddogion, a chynllunio ar gyfer gofynion y dyfodol.

Ildiwyd les ar swyddfa Caerdydd yn gynnar gan arbed costau rhent a gwasanaethau. Hefyd ad-drefnwyd y swyddfa, oherwydd lleihad yn yr angen am ofod. Roedd cost i gyflawni'r newid, ond trwy ryddhau 40% o'r gofod a chreu opsiynau i ildio neu osod, gallai costau swyddfa Caerdydd leihau yn y dyfodol.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Bu newid i broffil daearyddol gweithlu'r sefydliad; y newid mwyaf trawiadol oedd cynnydd yn nifer y swyddogion yn swyddfeydd Caerfyrddin a Chaernarfon a lleihad nifer y swyddogion yng Nghaerdydd; ac oherwydd hyn roedd angen ad-drefnu'r swyddfeydd er mwyn creu gofod ac adnoddau addas.

Teithio a chynhaliaeth

Bu lleihad o 19% yn y costau i'w gymharu â 2013-14 ac arbediad o 10% yn erbyn cyllideb 2014-15. Y prif resymau dros yr arbedion oedd lleihad yn nifer y swyddogion yn ystod y flwyddyn ac ail-ategu negeseuon i swyddogion i ddefnyddio dulliau teithio cost effeithiol. Rhagwelir cynnydd bychan yng nghostau 2015-16 wrth i nifer y swyddogion gynyddu i'r nifer yn y strwythur staffio.

Hyfforddiant a recriwtio

Prif resymau'r gostyngiad yn y gwariant rhwng 2013-14 a 2014-15 oedd arbediad ar gostau recriwtio, wrth ddefnyddio dulliau rhatach o recriwtio.

Gwelir cynnydd yn y gwariant yn erbyn cyllideb 2014-15. Yn dilyn yr ailstrwythuro, ac wrth symud i gyfundrefn reoleiddio adnabuwyd anghenion dysgu a datblygu penodol. Roedd angen ymateb i'r anghenion hyn drwy ddatblygu sgiliau a chymwyseddau swyddogion er mwyn eu galluogi i weithredu a chyflawni eu swyddogaethau'n effeithiol.

Mae'r gyllideb ar gyfer 2015-16 yn sylweddol llai a bydd angen ystyried opsiynau cost effeithiol er mwyn cynnal anghenion dysgu a datblygiad swyddogion o fewn y gyllideb.

Cyfreithiol a phroffesiynol

Gwelwyd cynnydd yn y costau cyfreithiol o flwyddyn i flwyddyn. Roedd costau 2013-14 yn is oherwydd dyfarnwyd byddai'r Comisiynydd yn gallu adennill costau cyfreithiol yr adolygiad barnwrol yn erbyn Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol. Ac eithrio hyn gwelwyd lleihad yn y gwariant gwaelodol, sy'n esbonio'r amrywiaeth yn erbyn y gyllideb.

Bydd heriau sylweddol yn 2015-16 wrth i'r sefydliad weithredu'r gyfundrefn safonau. Wrth i nifer sylweddol o sefydliadau gael eu cynnwys yn yr ail a'r trydydd cylch o raglen ymchwiliadau safonau'r Comisiynydd, i'w gymharu â'r cylch cyntaf; bydd costau cyfieithu adroddiadau safonau yn cynyddu. Hefyd gallai sefydliad(au) herio penderfyniadau'r Comisiynydd yn y Tribiwnlys; ac anodd yw proffwydo costau cyfreithiol yn y maes yma heb brofiad o weithredu cydymffurfiaeth a gorfodi safonau.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Technoleg gwybodaeth

Prif reswm y cynnydd yng nghostau technoleg gwybodaeth oedd costau cefnogaeth allanol yn y cyfnod cyn i swyddog technoleg gwybodaeth gael ei benodi. Dylid nodi, arbedwyd costau cyflogaeth yn ystod y cyfnod hwn.

Wedi sefydlu'r system rheoli gwybodaeth SGwNI yn 2013-14 gwelwyd lleihad a sefydlogi yng nghostau cynnal a chadw'r system. Hefyd roedd costau prosiectau technoleg gwybodaeth yn is yn ystod cyfnod yr ail-strwythuro wrth i ofynion penodol gael eu hail asesu.

Cyfathrebu

Yn ystod y flwyddyn i 31 Mawrth 2015 bu nifer o ymgyrchoedd i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd o weithgareddau, dyletswyddau a swyddogaethau'r Comisiynydd. Yn benodol paratowyd hysbysebion am hawliau siaradwyr Cymraeg a'r drefn gwyno. Cyhoeddwyd hysbysebion ar yr ymchwiliadau safonau yn gwahodd unigolion a sefydliadau i gynnig tystiolaeth.

Rhaglenni

Mae'r rhaglenni yr ymgymerir â hwy yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn. Ceir rhagor o wybodaeth ynglŷn â'r prif raglenni a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn yn nodyn 6 i'r cyfrifon. Yn gryno mae'r cyllid hwn yn talu am unrhyw ymholiad i anawsterau systemig yr ymgymerir ag ef gan y Comisiynydd, megis yr Ymholiad Gofal Sylfaenol, gwaith ymchwil a pharatoi adroddiad 5 mlynedd y Comisiynydd, gwirio annibynnol e.e. profiadau gwasanaeth defnyddwyr y Gymraeg, a datblygu deunyddiau cyfathrebu am wasanaeth cwynion y Comisiynydd. Oherwydd toriad o £300,000 i'r gyllideb yn 2015-16, mae'r arian fydd ar gael ar gyfer rhaglenni yn llai na hanner y gyllideb a ddyrannwyd ar gyfer 2014-15. Bydd gwasgedd pellach yn y blynyddoedd dilynol wrth i ganran cynyddol o gyllideb y sefydliad gael ei wario ar gostau cyflogaeth.

Amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn ariannol 2015–16

Mae'n ofynnol i'r Comisiynydd gyflwyno amcangyfrif i Weinidogion Cymru bob blwyddyn ariannol o incwm a gwariant y flwyddyn, a hynny o leiaf bum mis cyn cychwyn y flwyddyn ariannol. Cyflwynwyd amcangyfrif o £3.390 miliwn ar gyfer 2015-16 i Weinidogion Cymru ar 27 Hydref 2014. Paratowyd yr amcangyfrif hwn yn dilyn derbyn llythyr gan Lywodraeth Cymru ar 11 Medi 2014 yn hysbysebu bod toriad pellach i'r gyllideb o £300,000 ar gyfer y flwyddyn ariannol 2015-16. Gosodwyd yr amcangyfrif gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 19 Ionawr 2015 a dyrannwyd cyllideb o £3.390 miliwn ar gyfer 2015-16.

Er bod arbedion i gostau cyflogaeth, costau craidd a chostau rhaglenni wedi eu cynllunio; mae ffactorau tu hwnt i ddylanwad y rheolwyr yn rhoi pwysau ariannol ar y sefydliad. Byddai toriadau pellach i'r gyllideb yn peryglu gallu'r sefydliad i gyflawni ei swyddogaethau.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Tâl yr Archwilwyr Allanol

Datgelir taliadau'r archwilwyr yn nodyn 5 i'r cyfrifon. Ni wnaeth yr archwilwyr allanol ymgymryd â gwaith nad oedd yn waith archwilio yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015 (2013-14: £0).

Cynllun cydraddoldeb

Bu cyfnod ymgynghori ar Amcanion Cydraddoldeb a Chynllun Cydraddoldeb Strategol Comisiynydd y Gymraeg o 14 Ebrill 2014 hyd 18 Gorffennaf 2014. Addaswyd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol i adlewyrchu'r sylwadau a dderbyniwyd a chymeradwywyd y Cynllun fel y'i diwygiwyd gan y Tîm Rheoli.

Cydraddoldeb yn y gweithle

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gwrthwynebu'n llwyr unrhyw wahaniaethu ar ba bynnag sail. Wrth ddefnyddio arferion cyflogaeth teg a gwrthrychol, bydd y Comisiynydd yn sicrhau bod swyddogion yn cael eu trin yn deg a chyda pharch yn y gweithle, ac yn cael cyfle cyfartal i gyfrannu ac i gyflawni i'w potensial llawn.

Cydnabyddiaeth undeb

Mae gan y sefydliad gangen undeb gydnabyddedig o'r PCS, ac mae cyfarfodydd rheolaidd yn cael eu cynnal rhwng cynrychiolwyr y gangen a'r Comisiynydd a'r Uwch Swyddog Adnoddau Dynol.

Lles

Mae'r Comisiynydd yn darparu gwasanaeth cynghori cyfrinachol yn rhad ac am ddim i swyddogion er mwyn eu cefnogi os ydynt yn teimlo'n isel neu o dan straen yn y gwaith. Darperir y gwasanaeth hwn gan gontractwr allanol.

Dysgu a datblygu

Mae'r Comisiynydd yn gweithredu trefn Rheoli Perfformiad sy'n sicrhau bod swyddogion yn deall beth a ddisgwylir ganddynt ac yn sicrhau bod ganddynt y sgiliau a'r gallu i gyflawni hynny. Mae trafod anghenion hyfforddi a datblygu yn rhan allweddol o'r drefn ac mae cynllun datblygu'n cael ei lunio ar gyfer pob swyddog ar sail y trafodaethau hynny.

Wrth i'r sefydliad weithredu cyfrifoldebau a dyletswyddau newydd bydd heriau sylweddol yn ei wynebu. Er mwyn datblygu sgiliau a chymwyseddau swyddogion i sicrhau eu bod yn gallu gweithredu eu swyddogaethau fel rheoleiddwyr yn effeithiol, bydd angen ystyried opsiynau cost effeithiol wrth ymateb i'r her hon yng nghyd-destun llai o gyllideb.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Materion amgylcheddol

Mae'r Comisiynydd wedi ymrwmo i arferion amgylcheddol da. Mae gan y sefydliad bolisi cynaliadwyedd amgylcheddol a chynllun gweithredu blynyddol. Nod y Cynllun Gweithredu Cynaliadwyedd yw gosod amcanion er mwyn lleihau'r effaith ar yr amgylchedd. Ceisia'r Comisiynydd leihau effaith y sefydliad ar yr amgylchedd drwy hyrwyddo defnyddio technoleg megis fideo-gynadledda er mwyn osgoi teithiau busnes; annog defnydd trafndiaeth gyhoeddus a rhannu ceir; annog swyddogion i geisio defnyddio llai o ynni a gweithredu trefniadau ailgylchu gwastraff yn ei swyddfeydd.

	2014-15	2013-14
Allyriant nwyon tŷ gwydr		
Cyfanswm yr allyriad kg CO ₂	92,519	90,338
Y gellir eu priodoli i deithiau busnes kg CO ₂	34,795	32,817
Teithiau mewn car kg CO ₂	22,508	19,768
Teithiau ar y rheilffordd neu hedfan kg CO ₂	12,287	13,049
Y gellir eu priodoli i ddefnydd o ynni kg CO ₂	57,724	57,521
Trydan kg CO ₂	54,011	53,239
Nwy kg CO ₂	3,713	4,282
Cyfanswm gwariant ar ynni £	16,181	15,799
Gwariant ar drydan £	14,865	14,741
Gwariant ar nwy £	1,316	1,058
Defnydd o bapur mewn rimiau	432	464

Mae gwariant ar ynni ac allyriant o ddefnydd ynni ar gyfer 2013-14 wedi ei ailddatgan yn dilyn datrys anghydfod gyda thrydydd parti ynglŷn â chostau a darparu gwybodaeth.

Mae targedau gwastraff 'Greening Government' sydd wedi eu nodi ym mharagraff 4.18 ac y cyfeirir atynt ym mharagraff 5.17 o'r cyhoeddiad 'Adroddiadau Blynyddol y Sector Cyhoeddus: cyfarwyddiadau adroddiadau cynaliadwyedd 2014-15' yn parhau yn amherthnasol i sefydliadau cyhoeddus Cymru.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Rhyddid gwybodaeth

Derbyniwyd 17 cais am wybodaeth o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 yn ystod y flwyddyn (2013-14: 11 cais). Mae ymatebion y Comisiynydd i geisiadau, yn ogystal ag unrhyw wybodaeth a ryddhawyd, wedi eu cyhoeddi ar y wefan.

Ni dderbyniwyd unrhyw gais gwrthrych am wybodaeth o dan Ddeddf Diogelu Data 1998 yn ystod y flwyddyn.

Cwynion yn erbyn y sefydliad

Yn unol ag Adran 14 y Mesur, mae gweithdrefn gwyno benodol ar gael os bydd unigolyn am gwyno am weithredoedd neu anweithiau'n ymwneud ag arfer swyddogaethau'r Comisiynydd. Ceir copi o'r weithdrefn hon ar wefan y Comisiynydd.

Derbyniwyd 1 gŵyn yn erbyn y sefydliad yn ystod 2014-15, yn dilyn ymchwilio dyfarnwyd nad oedd sail i'r gŵyn (2013-14: 5 cwyn).

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cynlluniau ar gyfer 2015-17

Ar 1 Ebrill 2015 cyhoeddwyd Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2015-17. Mae'r Cynllun Strategol hwn yn adeiladu ar y seiliau a osodwyd gan Gynllun Strategol 2013-15, ac mae'n cynnwys pump o amcanion. Mae blaenoriaethau penodol i bob amcan:

Amcan strategol 1: Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg mewn datblygiadau polisi

- i. Dylanwadu a chraffu ar bolisi a deddfwriaeth
- ii. Cynnal ymholiad ar sail tystiolaeth i faes sydd o flaenoriaeth
- iii. Paratoi adroddiad 5 mlynedd ar sefyllfa'r Gymraeg
- iv. Cynyddu a gwella'r ddealltwriaeth o sefyllfa'r Gymraeg drwy gynnal ymchwil a chydweithio ag eraill

Amcan strategol 2: Sicrhau cyfiawnder i ddefnyddwyr y Gymraeg

- v. Gwella dealltwriaeth ynglŷn â hawliau defnyddwyr y Gymraeg
- vi. Hyrwyddo defnyddio'r Gymraeg a hawliau ieithyddol drwy gychwyn neu ymyrryd mewn achosion cyfreithiol
- vii. Sicrhau bod sefydliadau'n gweithredu fel y dylent drwy orfodi dyletswyddau a chosbi methiannau yn unol â phwerau cyfreithiol y Comisiynydd
- viii. Ymchwilio i amheuan o fethiant i gydymffurfio â dyletswyddau

Amcan strategol 3: Gosod dyletswyddau statudol a'u rheoleiddio

- ix. Gosod dyletswyddau statudol ar gyrff drwy'r gyfundrefn safonau
- x. Gwneud gofynion statudol yn glir i'r rhai sydd o dan ddyletswydd i gydymffurfio
- xi. Gweithredu rhaglen reoleiddio ragataliol er mwyn mesur perfformiad sefydliadau yn erbyn dyletswyddau iaith
- xii. Rhoi barn annibynnol ar berfformiad sefydliadau ac adrodd ar brofiadau iaith defnyddwyr y Gymraeg

Amcan strategol 4: Annog, hybu a hwyluso defnydd o'r Gymraeg ar sail wirfoddol

- xiii. Adnabod cyfleoedd i gynyddu defnydd o'r Gymraeg
- xiv. Datblygu a lledaenu canllawiau ac arferion da ar y defnydd o'r Gymraeg
- xv. Datblygu cysylltiadau a rhwydweithiau strategol
- xvi. Cydgysylltu datblygiadau isadeiledd y Gymraeg

Amcan strategol 5: Gweithredu a chyfathrebu'n briodol ac effeithiol

- xvii. Cyfathrebu'n effeithiol yn fewnol ac yn allanol
- xviii. Rheoli cyllid, adnoddau ac isadeiledd y sefydliad gan sicrhau gwerth am arian
- xix. Gweithredu swyddogaethau llywodraethu priodol
- xx. Datblygu a chynnal y gweithlu

Mae cynllun gweithredol manwl wedi ei lunio ar sail y blaenoriaethau hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cyd-destun y Gymraeg 2014–15

Mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg, yn unol ag adran 18 (2) (b) Mesur y Gymraeg ddarparu adolygiad o faterion sy'n berthnasol i'r Gymraeg. Yn yr adran hon rhoddir sylw i ddatblygiadau cenedlaethol a ddigwyddodd neu adroddiadau a gyhoeddwyd yn ystod 2014–15.

Y cyd-destun cyfreithiol

Safonau mewn perthynas â'r Gymraeg

Ar 14 Tachwedd 2014 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru reoliadau drafft a fyddai'n pennu safonau ar gyfer Cylch 1. Ymgynghorwyd ar y rheoliadau drafft am bedair wythnos hyd at 5 Rhagfyr 2014. Cyhoeddwyd y rheoliadau drafft ar ôl yr ymgynghori ar 3 Mawrth 2015 a chawsant eu pasio gan y Cynulliad ar 24 Mawrth 2015.

Tribiwnlys y Gymraeg

Bydd y Tribiwnlys yn gwrando ar achosion sy'n ymwneud â phenderfyniadau'r Comisiynydd mewn perthynas â safonau'r Gymraeg.

Ar 17 Gorffennaf 2014 cyhoeddwyd mai Keith Bush CF fydd Llywydd cyntaf Tribiwnlys y Gymraeg. Yr aelodau fydd yn cefnogi gwaith y Tribiwnlys a'i Lywydd, fydd Nicola Jones sy'n aelod sy'n gymwys yn gyfreithiol, a'r aelodau llewyg Sara Anne Peacock, Sara Gwennan Williams ac Isata Margaret Kanneh. Ymgynghorwyd ar reolau'r Tribiwnlys 24 Tachwedd 2014 a 19 Ionawr 2015.

Setliad datganoli i Gymru ac ystyriaethau'n ymwneud â'r Gymraeg

Yn y papur polisi 'Pwerau at Bwrpas: tuag at setliad datganoli sy'n para i Gymru', a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU ar 27 Chwefror 2015, nododd y Llywodraeth y bydd yn ceisio sicrhau bod modd i ddinasyddion yng Nghymru allu cofrestru digwyddiadau pwysig bywyd yn y Gymraeg yn y dyfodol. Noda'r adroddiad hefyd bod yna gonsensws o blaid derbyn yr argymhelliad 39 y Comisiwn Silk:

“Dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru asesu'n systematig ac adolygu sut y defnyddir y Gymraeg ym mhob rhan o'r llywodraeth, ac yn benodol yng nghyswllt diwygio unrhyw ddeddfwriaeth y Deyrnas Unedig nad yw'n rhoi statws cyfartal i'r iaith Gymraeg yng Nghymru.”

Y cyd-destun polisi

Cyfrifoldeb gweinidogol

Y Prif Weinidog, Carwyn Jones AC, sy'n dal portffolio'r iaith Gymraeg ar Gabinet Llywodraeth Cymru. Yn ystod 2014 penodwyd Stephen Crabb AS yn Ysgrifennydd Gwladol dros Gymru, ac Alun Cairns AS yn Weinidog yn Swyddfa Cymru i fod yn gyfrifol am yr iaith Gymraeg ymysg pethau eraill.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

laith fyw: iaith byw - Bwrw mlaen

Ar 6 Awst 2014 cyhoeddodd y Llywodraeth ddatganiad polisi yn adeiladu ar ei strategaeth, iaith fyw: iaith byw, ac yn gosod ei amcanion polisi o ran y Gymraeg hyd 2017.

Wrth gyflwyno'r datganiad polisi, eglurodd y Llywodraeth mai ei nod yw:

- gwneud y Gymraeg yn elfen normal o fywyd bob dydd;
- herio'r Llywodraeth ei hun, yn ogystal â'r sector cyhoeddus yn ehangach, busnesau, y trydydd sector ac unigolion i hyrwyddo'r Gymraeg;
- newid arferion ieithyddol, a defnyddio technegau newid ymddygiad o feysydd eraill;
- annog sefydliadau i gymryd mwy o gyfrifoldeb dros y Gymraeg, cynllunio'n well ac yn fwy strategol, gan fuddsoddi yn y Gymraeg;
- cynyddu buddsoddiad yn y cyrff sy'n hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned;
- cydnabod bod datblygu'r Gymraeg yn mynd law yn llaw â datblygu economaidd, a buddsoddi mewn rhaglenni penodol i gefnogi hynny;
- sicrhau bod y Gymraeg yn rhan annatod o ddatblygiadau ym maes technoleg.

Ar 31 Mawrth 2015 cyhoeddodd y Llywodraeth drydydd cynllun gweithredu blynyddol y strategaeth sy'n esbonio sut byddwn yn gweithredu'r cynigion.

Defnyddio'r Gymraeg

Y darlun ystadegol

Cyhoeddwyd canfyddiadau blwyddyn gyntaf yr arolwg defnydd iaith ar 29 Ionawr 2015. Comisiynwyd yr arolwg ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru a Chomisiynydd y Gymraeg.

Mae'r arolwg yn dangos bod ychydig yn llai o bobl yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl heddiw nag oedd yn 2004-06; ond bod cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg rhugl sy'n defnyddio'r iaith bob dydd. Mae'n dangos hefyd bod cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg sy'n dweud bod eu cyflogwr yn gefnogol i'r defnydd o'r Gymraeg.

Defnydd gwasanaethau Cymraeg

Cyhoeddwyd adroddiad cynhwysfawr gan Cyngor ar Bopeth ar waith ymchwil a gynhaliwyd i geisio deall y defnydd a'r diffyg defnydd a wneir o wasanaethau Cymraeg. Gan ystyried tystiolaeth gynradd a gasglwyd yn ogystal â thystiolaeth oedd eisoes wedi ei gyhoeddi, canfu'r ymchwil bod llawer yn fwy o siaradwyr Cymraeg yn dymuno defnyddio gwasanaethau Cymraeg nac sy'n gwneud hynny mewn gwirionedd. Yn ôl yr adroddiad, mae hynny'n rhannol oherwydd argaeledd a safon gwasanaethau Cymraeg ond dylanwadir ar ymddygiad defnyddwyr hefyd gan ffactorau megis ymwybyddiaeth, arferion a hyder. Ymysg argymhellion yr adroddiad mae'r angen i ymgysylltu â siaradwyr Cymraeg wrth gynllunio gwasanaethau Cymraeg, er mwyn sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn bodloni gofynion defnyddwyr, a hefyd yr angen i gynnig gwasanaethau Cymraeg yn fwy rhagweithiol.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dysgu Cymraeg

Addysg Gymraeg

Yn ystod 2014-15 cyhoeddwyd nifer o adolygiadau o wahanol agweddau ar y gyfundrefn addysg, gyda nifer o'r rheini yn cynnwys adolygiad o elfennau o addysg cyfrwng Cymraeg. Ers 2012 bu cwmni Arad yn cynnal adolygiad o Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg y Llywodraeth ac yn ystod 2014-15 cyhoeddwyd tri adroddiad ar raglenni penodol sy'n rhan o'r strategaeth honno.

Ym mis Mai 2014 cyhoeddwyd adroddiad Grŵp Annibynnol dan gadeiryddiaeth yr Athro Sioned Davies ar adolygiad o Gymraeg ail iaith yng Nghyfnodau Allweddol 3 a 4. Ym mis Tachwedd 2014 cyhoeddodd Estyn adolygiad thematig ar 'Ddilyniant ieithyddol a safonau'r Gymraeg mewn deg ysgol ddwyieithog'.

Yn ogystal cyhoeddwyd adolygiadau ehangach ar rannau penodol o'r gyfundrefn addysg yng Nghymru sy'n rhoi sylw i'r Gymraeg. Cyhoeddwyd adroddiad ar adolygiad yr Athro Donaldson o'r cwricwlwm dysgu a threfniadau asesu; adroddiad ar adolygiad yr Athro Furlong ar ddyfodol hyfforddiant ac addysg gychwynnol athrawon yng Nghymru, ac mae'r Athro Diamond wrthi'n adolygu trefniadau cyllido addysg uwch a chyllid myfyrwyr yng Nghymru.

Gyda chymaint o dystiolaeth wedi ei gyhoeddi ac ar fin cael ei gyhoeddi, tybir y bydd y blynyddoedd nesaf yn gyfnod o gynllunio a gweithredu newidiadau a gwelliannau sylweddol i'r gyfundrefn addysg yng Nghymru.

Canolfannau a Gofodau Dysgu Cymraeg

Yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn Llanelli cyhoeddodd y Prif Weinidog Gronfa Buddsoddi Cyfalaf i ddatblygu Canolfannau a Gofodau Dysgu Cymraeg er mwyn hybu'r defnydd o'r Gymraeg.

Ar 3 Rhagfyr 2014 cyhoeddodd mai'r prosiectau fydd yn cael cymorth yn ystod cylch ariannol 2014-15 fyddai Cyngor Ynys Môn i ddatblygu canolfannau'r sir ar gyfer trochi hwyrddyfodiaid yn y Gymraeg, Prifysgol y Drindod Dewi Sant i brynu adeilad yng nghanol tref Caerfyrddin a'i droi'n ganolfan iaith amlbwrpas, Cyngor Sir Gaerfyrddin i weithio gyda phartneriaid yn y trydydd sector i ddatblygu canolfan iaith amlbwrpas yn Llanelli, a Choleg Cambria i ddatblygu canolfan ar gyfer dysgu sgiliau Cymraeg sy'n berthnasol i'r gweithle yng nghanol tref Wrecsam.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Atebolrwydd

	Tudalen
Datganiad Llywodraethiant Blynyddol	49
Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ac Adroddiad Staff	55
Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu	61
Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gynulliad Cenedlaethol Cymru	62

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad Llywodraethiant Blynyddol 2014-15

Cwmpas cyfrifoldeb

Fel y Swyddog Cyfrifyddu mae gennyf gyfrifoldeb personol am drefnu, rheoli a staffio Comisiynydd y Gymraeg yn gyffredinol. Mae'n rhaid i mi sicrhau bod safon uchel o reolaeth ariannol yn y sefydliad a bod ei systemau a'i weithdrefnau ariannol yn hyrwyddo proses effeithlon a darbodus o gynnal busnes a diogelu priodoldeb a rheoleidd-dra ariannol.

Diben y fframwaith llywodraethu

Nod y fframwaith llywodraethu yw cadw fy annibyniaeth fel Comisiynydd y Gymraeg a chydbwysu'r annibyniaeth honno â'm hatebolrwydd am yr arian cyhoeddus rwyf yn ei wario.

Fel Swyddog Cyfrifyddu rwyf yn atebol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, Gweinidogion Cymru neu Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu Tŷ'r Cyffredin neu Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Tŷ'r Cyffredin.

Diffinnir Comisiynydd y Gymraeg drwy statud fel corfforaeth undyn a chanddo bwerau a chyfrifoldebau sy'n deillio o Ran 2, Mesur y Gymraeg.

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n pennu'r ffordd y caiff Comisiynydd y Gymraeg ei gyfarwyddo ac a ddefnyddir i'w ddwyn i gyfrif am ei weithgareddau.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith llywodraethu gyda'r nod o reoli risg i lefel resymol.

Mae Datganiad Llywodraethiant parhaol Comisiynydd y Gymraeg i'w gael ar y wefan gorfforaethol.

Llywodraethiant y sefydliad

Cynllunio strategol ac adolygu perfformiad

Daeth Cynllun Strategol cyntaf y Comisiynydd i ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2014-15. Lluniwyd Cynllun Gweithredol manwl ar gyfer pob blwyddyn. Datblygwyd Cynllun Gweithredol 2014-15 gyda chyfraniad uwch swyddogion y Comisiynydd drwy drafodaethau mewnol.

Cyfrifoldeb y Cyfarwyddiaethau penodol yw gweithredu'r camau sydd wedi'u nodi, ac yna bydd y Tîm Rheoli'n adolygu'r cynnydd a wnaed yn erbyn y targedau a'r canlyniadau. Yn dilyn yr ailstrwythuro, addaswyd y Cynllun Gweithredol i adlewyrchu'r newid mewn cyfrifoldebau a sefydlwyd trefn o adrodd ar y cynnydd yn chwarterol. Cyflawnwyd gweithgareddau allweddol 2014-15 erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dirprwy Gomisiynydd

Yn unol ag adrannau 12 a 13 y Mesur, mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg benodi dirprwy Gomisiynydd. Bydd y Dirprwy Gomisiynydd yn dirprwyo i Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod cyfnodau gwyliau a salwch ac ar unrhyw adeg arall ar gais Comisiynydd y Gymraeg. Gwenith Price, Cyfarwyddwr Cydymffurfiaeth a Gorfodi yw Dirprwy Gomisiynydd y Gymraeg. Cadarnhawyd y penodiad yma am gyfnod pellach hyd at fis Medi 2015.

Tîm Rheoli

Mae'r Tîm Rheoli, sy'n cael ei gadeirio gan y Comisiynydd ac yn cynnwys yr holl Gyfarwyddwyr, yn rheoli holl swyddogaethau a gweithgareddau'r Comisiynydd. Y Tîm Rheoli sy'n gyfrifol am arwain, cytuno a chyflawni gweledigaeth strategol y Comisiynydd, polisïau a gwasanaethau i'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill. Cafodd cylch gorchwyl y Tîm Rheoli ei adolygu ym mis Rhagfyr 2014. Mae cylch gorchwyl y Tîm Rheoli wedi ei gyhoeddi ar wefan y Comisiynydd.

Cyfarfu'r Tîm Rheoli yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn, a hynny gan amlaf yn bythefnosol ac mae'n gyfrifol am arwain a rheoli gweithgarwch ar draws y sefydliad. Yn y pen draw, dyma'r prif fforwm (wedi ei gefnogi'n briodol gan grwpiau eraill) ar gyfer gwneud penderfyniadau gweithredol am faterion gweithredu, adnoddau, cyfathrebu a materion gweinyddol eraill er mwyn gweithredu'r cynllunio strategol a'r holl brosesau cynllunio busnes eraill, ac ar gyfer monitro perfformiad. Bydd cyfarfod cyntaf bob mis yn gyfarfod strategol a'r ail yn canolbwyntio ar adolygu a monitro.

Roedd aelodaeth y Tîm Rheoli, yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

Meri Huws	Comisiynydd y Gymraeg
Gwenith Price	Cyfarwyddwr Cydymffurfiaeth a Gorfodi a Dirprwy Gomisiynydd
Enid Lewis	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol (hyd 31 Mai 2014)
Gwyn Williams	Cyfarwyddwr Hybu, Cyfathrebu a Gweinyddu
Dyfan Siôn	Cyfarwyddwr Polisi ac Ymchwil (o 17 Mehefin 2014)

Archwilwyr

Yn dilyn proses dendro gystadleuol lawn, penodwyd Ktsowenstomas yn archwilwyr mewnol o 1 Ebrill 2014 am gyfnod o 3 blynedd. Paratowyd cynllun archwilio mewnol gan yr archwilwyr mewnol ym mis Mai 2014 ac fe'i cymeradwywyd gan y Comisiynydd a'r Pwyllgor Archwilio a Risg ym mis Mehefin 2014.

Yn ystod y flwyddyn, archwiliwyd, gwerthuswyd ac adroddwyd ar y meysydd canlynol:

- Rheoli Ad-drefnu a Newid
- Parodrwydd am Bwerau Statudol newydd
- Rheolaeth gyllidebol a phrosesau ariannol
- Prosesau caffael a gwariant
- Cofnodion a phrosesu'r gyflogres, a threuliau swyddogion

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Yn unol ag Atodlen 1 Rhan 5 o'r Mesur, Archwilydd Cyffredinol Cymru sydd yn gyfrifol am archwilio cyfrifon y Comisiynydd.

Pwyllgor Archwilio a Risg

Y Pwyllgor Archwilio a Risg sy'n gyfrifol am ddarparu cyngor a sicrwydd annibynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu a'r Tîm Rheoli ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd rheolaeth fewnol a rheoli risg. Cafodd cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Risg ei adolygu ym mis Rhagfyr 2014. Ceir copi o gylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Risg ar wefan y Comisiynydd.

Cyfarfu'r Pwyllgor Archwilio a Risg tair gwaith yn ystod y flwyddyn ariannol 2014-15. Mae'r penderfyniad i gynnal cyfarfodydd tair gwaith y flwyddyn yn hytrach na phedair gwaith yn cael ei adolygu yn barhaus

Penodwyd tri aelod annibynnol ym mis Tachwedd 2012, am gyfnod o 3 blynedd yn y lle cyntaf. Yn dilyn ymddiswyddiad un o'r aelodau, aethpwyd ati i benodi aelodau newydd. Penodwyd Nigel Annett ar 2 Mawrth 2015 ac roedd penodiad Dr Ian Rees yn effeithiol o 1 Ebrill 2015.

Mae trefn mewn lle sydd yn caniatáu i aelodau ymddeol ar wahanol adegau er mwyn sicrhau parhad profiad a gwybodaeth.

Roedd aelodaeth y Pwyllgor Archwilio a Risg, a'u presenoldeb fel a ganlyn:

	24/06/2014	04/12/2014	18/03/2015
Wyn Jones (Cadeirydd)	✓	✓	✓
Rheon Tomos	✓	✓	✓
Nigel Annett			✓

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn derbyn nifer o eitemau agenda sefydlog ym mhob cyfarfod. Mae'r Pwyllgor yn derbyn yr adroddiad cyllid misol a'r adroddiad cynnydd ar y Cynllun Gweithredol, sydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Tîm Rheoli, fel rhan o'i gylch gwaith.

Mae aelodau'r Tîm Rheoli a'r Rheolwr Risg yn mynychu pob Pwyllgor Archwilio a Risg. Roedd cynrychiolwyr o'r archwilwyr mewnol ac allanol yn bresennol ym mhob cyfarfod. Mae croeso hefyd i ddau swyddog arsylwi ar y cyfarfodydd.

Ar ddiwedd pob cyfarfod caiff pawb sy'n mynychu gyfle i gynnig barn ar unrhyw agwedd ar y cyfarfod. Am y tro cyntaf yn 2013-14 cynhaliwyd adolygiad blynyddol er mwyn sicrhau bod gwaith y Pwyllgor Archwilio a Risg yn parhau i gydymffurfio â'i gylch gorchwyl. Cytunwyd i ailadrodd yr ymarferiad ym mis Rhagfyr 2015.

Cyflwynodd y Pwyllgor Archwilio a Risg adroddiad blynyddol ar gyfer 2014-15 i'r Comisiynydd. Nid oes unrhyw faterion o bryder wedi'u dwyn at sylw'r Comisiynydd yn yr adroddiad hwn. Felly, roedd y Pwyllgor Archwilio a Risg yn gallu rhoi sicrwydd y byddai'n cynorthwyo Comisiynydd y Gymraeg i gydymffurfio â'i dyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu, yn benodol yng nghyswllt rhoi tystiolaeth a fyddai'n helpu â'r gwaith o baratoi'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol hwn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Panel Cyngtori Comisiynydd y Gymraeg

Yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae gan Gomisiynydd y Gymraeg Banel Cyngtori. Penodwyd y Panel Cyngtori gan Weinidogion Cymru ar 17 Ebrill 2012 am gyfnod o 3 blynedd hyd at 31 Mawrth 2015. Caiff y Comisiynydd ymgynghori â'r Panel Cyngtori ynghylch unrhyw fater. Ceir copi o gylch gwaith y Panel Cyngtori ar wefan y Comisiynydd.

Ar 1 Medi 2014 penodwyd dau aelod newydd i'r Panel, sef Bethan Jones Parry a'r Gwir Barchedig Carl Cooper. Ym mis Ebrill 2015 penododd y Prif Weinidog aelodau newydd i'r Panel, sef Nick Speed, Meinir Davies a Dr Heledd Iago. Daeth cyfnod Dr Ian Rees, Gareth Jones a'r Athro Gwynedd Parry i ben ar 31 Mawrth 2015. Derbyniodd Bethan Jones Parry wahoddiad y Prif Weinidog i gadeirio'r Panel.

Roedd aelodaeth y Panel Cyngtori, a'u presenoldeb fel a ganlyn:

	11/06/2014	26/09/2014	10/12/2014	13/03/2015
Dr Ian Rees (Cadeirydd)	✓	✓	✓	✓
Gareth Jones	✓	✓	✓	x
Yr Athro Gwynedd Parry	✓	✓	✓	✓
Y Gwir Barch. Carl Cooper		x	✓	✓
Bethan Jones Parry		✓	✓	✓

Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol (adran 17 – 20, Deddf yr Iaith Gymraeg 1993)

Diddymwyd y Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol yn ystod 2014-15 a throsglwyddwyd cyfrifoldebau'r Panel i'r Tîm Rheoli.

Adolygwyd cylch gorchwyl y Tîm Rheoli i adlewyrchu'r cyfrifoldebau newydd. Mae'r cyfrifoldebau hyn yn cynnwys:

- gwneud argymhellion statudol yn ymwneud â chwynion, ymchwiliadau ac adroddiadau ymchwiliadau adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 ac adran 71 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
- rhesymu a dyfarnu ar adroddiadau ymchwiliad sy'n cwmpasu honiadau o ymyrraeth â rhyddid unigolyn i ddefnyddio'r Gymraeg;
- ystyried unrhyw gŵyn neu achos gaiff ei gyfeirio at sylw'r Tîm Rheoli gan y Cyfarwyddwyr.

Yn ystod 2014-15 agorwyd 5 ymchwiliad statudol dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 gan y Comisiynydd i'r isod:

- Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
- Cyngor Sir Ddinbych
- Llywodraeth Cymru
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
- Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cwblhawyd 2 ymchwiliad i'r sefydliadau isod dan Adran 115 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, ymyrryd â rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg, yn ystod y flwyddyn:

- Swinton Group Ltd
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae manylion pellach am yr ymchwiliadau o dan Amcan Strategol 2.

Gweithio'n gyfochrog ag Ombwdsmon a Chomisiynwyr

Mae Adran 20 a 21 y Mesur yn amlinellu i ba raddau y gall Comisiynydd y Gymraeg weithio'n gyfochrog ag ombwdsmon a chomisiynwyr. Yn y Mesur fe enwir y sefydliadau canlynol fel rhai i'r Comisiynydd weithio'n gyfochrog â hwy: Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru; Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru; Comisiynydd Plant Cymru; a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol. Cytunwyd ar Femorandwm Cydweithio gyda Chomisiynydd Plant Cymru a Chomisiwn Cwynion Annibynnol yr Heddlu yn ystod 2014-15.

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn cyfarfod yn rheolaidd gyda Chomisiynydd Pobl Hŷn Cymru, Comisiynydd Plant Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i drafod materion strategol a gweithredol. Mae swyddogion yn mynychu rhwydweithiau a chyfarfodydd sefydliadau sy'n cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru ar draws y meysydd cyllid, adnoddau dynol a thechnoleg gwybodaeth. Hefyd cynhaliwyd cyfarfodydd i drafod dulliau cydweithio ar ddarnau o waith penodol yn ystod y flwyddyn.

Y gallu i ymdrin â risg

Mae'r system rheoli risg yn cael ei harwain gan y Tîm Rheoli ac mae'n cael ei hardystio gan y Pwyllgor Archwilio a Risg. Yr Uwch Swyddog Cyllid ac Adnoddau yw Rheolwr Risg y sefydliad. Cynhaliwyd hyfforddiant sefydlu ar ymwybyddiaeth risg ar gyfer swyddogion newydd yn ystod 2014-15. Bydd hyfforddiant ar gyfer yr holl swyddogion yn cael ei gynnal bob 3 blynedd.

Y fframwaith risg a rheoli

Cynhelir asesiad ffurfiol o'r risgiau a'r gofrestr risg, a arweinir gan y Rheolwr Risg ddwywaith y flwyddyn. Caiff y gofrestr risg ei rhannu yn risgiau strategol a risgiau gweithredol. Yn ogystal mae yna 5 is-gofrestr risg yn cofnodi risgiau mewn meysydd penodol.

Diweddarwyd y gofrestr ym mis Gorffennaf 2014 ac eto ym mis Tachwedd 2014; fe'i hadolygwyd gan y Pwyllgor Archwilio a Risg ym mis Rhagfyr 2014.

Caiff risgiau perthnasol eu nodi ym mhob papur a gyflwynir i'r Tîm Rheoli. Mae hynny yn ei dro yn atgoffa swyddogion i adnabod a rheoli'r risgiau.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Digwyddiadau cysylltiedig â data personol

Yn ystod y flwyddyn ariannol, nid adroddwyd unrhyw ddigwyddiad yn ymwneud â data personol. Mae'r Comisiynydd yn cynnal polisi a gweithdrefnau diogelu gwybodaeth.

Adolygiad effeithiolrwydd

Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwy'n gyfrifol am gynnal system ddiogel o reolaeth fewnol. Dylanwadir ar fy nhrosolwg o effeithiolrwydd y system reolaeth fewnol gan waith yr archwilwyr mewnol a'r Tîm Rheoli o fewn y sefydliad sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y system reolaeth fewnol, a chan sylwadau a wneir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn ei lythyr rheolaeth ac mewn adroddiadau eraill.

Mae'r archwilwyr mewnol, Ktsowenstomas, wedi datgan barn eu bod yn gallu rhoi lefel uchel o sicrwydd dros ein rheolaeth ariannol fewnol. Yn eu hadroddiad gwnaethpwyd rhai argymhellion ar sut i wneud gwelliannau pellach i'r system rheolaeth fewnol. Rwyf wedi ymateb i'w hargymhellion ac wedi cytuno ar raglen o welliant parhaus.

Meri Huws
Swyddog Cyfrifyddu
Comisiynydd y Gymraeg

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ac Adroddiad Staff

Polisi Taliadau Cydnabyddiaeth

Mae swyddogion Comisiynydd y Gymraeg yn parhau ar amodau a thelerau sy'n cyfateb i amodau a thelerau Llywodraeth Cymru. Dymuniad y Comisiynydd yw parhau ar yr un amodau a thelerau.

Telir aelodau'r Panel Cyngori, a benodwyd gan Weinidogion Cymru, yn unol â chyfraddau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Telir aelodau o'r Pwyllgor Archwilio a Risg, a benodwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg, ar yr un raddfa ag aelodau'r Panel Cyngori.

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gweithredu Cynllun Rheoli Perfformiad ar gyfer ei holl swyddogion sy'n cyfateb i'r cynllun a ddefnyddir gan Drysorlys EM. Ni chyplysir taliadau cydnabyddiaeth â pherfformiad.

Ar y cyfan, cyflogir swyddogion (gan gynnwys swyddogion hŷn) i swyddi parhaol. Mae cyfnodau rhybudd yn amrywio o bedair wythnos i dri mis, gan ddibynnu ar lefel gwasanaeth a'i hyd.

Mae rhagor o fanylion am gostau swyddogion ac aelodau anweithredol o bwyllgorau wedi eu cynnwys o fewn nodiadau 1.7, 1.9 a 4 y cyfrifon.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Taliadau Cydnabyddiaeth (*)

(*) Mae'r adran hon yn amodol ar archwiliad

Rhestrir yn yr adrannau sy'n dilyn daliadau cydnabyddiaeth a diddordebau pensiwn y Comisiynydd a'r cyfarwyddwyr sydd ag awdurdod neu sy'n gyfrifol am arwain a rheoli prif weithgareddau'r Comisiynydd:

	Cyflog (£)		¹ Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf)		Cyfanswm (i'r £1,000 agosaf)	
	2014-15	2013-14	2014-15	2013-14	2014-15	2013-14
Meri Huws	98,000	98,000	7,000	2,000	105,000	100,000
Gwenith Price ²	61,050	61,300	10,000	16,000	71,000	77,000
Enid Lewis ³ (hyd 31 Mai 2014)	9,250	55,788	11,000	14,000	20,000	70,000
Gwyn Williams ⁴	54,361	51,919	-	-	54,000	52,000
Dyfan Siôn ⁵ (o 17 Mehefin 2014)	38,379	-	20,000	-	58,000	-

¹ Caiff gwerth y buddion pensiwn ei gyfrifo fel a ganlyn: (cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn* x20) + (cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad*) - (cyfraniadau a wneir gan aelod) *ac eithrio cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiad o ganlyniad i drosglwyddo hawliau pensiwn.

Nid yw hwn yn swm y mae'r sefydliad wedi ei dalu i swyddog yn ystod y flwyddyn; mae'n gyfrifiad sy'n defnyddio gwybodaeth o'r tabl buddion pensiwn. Gall nifer o ffactorau ddylanwadu ar y ffigurau hyn e.e. newidiadau mewn cyflog swyddog, p'un ai a ydyw'n dewis gwneud cyfraniadau ychwanegol i'r cynllun pensiwn o'i gyflog yn ogystal â ffactorau prisio eraill sy'n effeithio ar y cynllun pensiwn yn ei gyfanrwydd.

² Mae'r cyfarwyddwr yn derbyn lwfans o 10% o'r cyflog am ddirprwyo i Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod cyfnodau absenoldeb neu ar gais y Comisiynydd.

³ Mae'r swm a ddyfynnir ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2014 hyd at 31 Mai 2014. Y swm cywerth â'r flwyddyn lawn yw £55,500.

⁴ Mae'r cyfarwyddwr yn aelod o'r cynllun pensiwn Partneriaeth, trefniant pensiwn rhanddeiliaid.

⁵ Mae'r swm a ddyfynnir ar gyfer y cyfnod 17 Mehefin 2014 hyd 31 Mawrth 2015. Y swm cywerth â'r flwyddyn lawn yw £48,650.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cyflog

Mae 'cyflog' yn cynnwys cyflog gros, goramser a lwfans cyfrifoldeb pan fo'n briodol. Mae'r adroddiad hwn wedi ei seilio ar daliadau cronedig gan Gomisiynydd y Gymraeg a gofnodwyd yn y cyfrifon hyn.

Penodwyd Meri Huws fel Comisiynydd y Gymraeg o 1 Ebrill 2012 ar gytundeb saith mlynedd gan Brif Weinidog Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 Atodlen 1 Paragraffau 3(1) a 6(1). Mae Comisiynydd y Gymraeg yn aelod o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Wrth bennu unrhyw gynnydd blynyddol yn nhâl y Comisiynydd, bydd Prif Weinidog Cymru yn ystyried argymhellion y Corff Adolygu Cyflogau Uwch-swyddogion (SSRB), corff sy'n cynghori Prif Weinidog y Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig ar lefelau tâl y sector cyhoeddus.

Trefniadau oddi ar y gyflogres

Ni wnaethpwyd unrhyw daliadau i unigolion dan drefniadau oddi ar y gyflogres yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015 (2013-14: £0).

Buddion mewn da

Mae gwerth ariannol buddion mewn da yn cwmpasu unrhyw fuddion a ddarperir gan y cyflogwr ac a ystyrir gan Gyllid a Thollau EM yn daliad trethadwy. Ni wnaed buddion mewn da yn ystod 2014-15 i swyddogion hŷn (2013-14: £0).

Canolrif tâl cydnabyddiaeth

Gofynnir i gyrff sy'n adrodd ddatgelu'r berthynas rhwng tâl y swyddog uchaf ei dâl yn eu sefydliad a thâl canolrifol gweithlu'r sefydliad.

Band tâl y swyddog uchaf ei dâl oedd £95,000-100,000 (2013-14: £95,000-100,000). Roedd hyn 2.88 (2013-14: 2.88) gwaith tâl canolrifol y gweithlu sef £33,900 (2013-14: £33,900).

Cyfrifir cyfanswm canolrifol y gydnabyddiaeth drwy ddefnyddio tâl cywerth â llawn amser (cyflog gros) yr holl swyddogion, heb gynnwys y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog uchaf, a hynny ar y dyddiad adrodd.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Enw a theitl	Cyfanswm y pensiwn cronodig a chyfan daliad perthnasol ar oedran ymddeol ar 31/03/15	Cynydd gwirionedd ol mewn pensiwn a chyfan daliad perthnasol ar oedran ymddeol	Gwerth Trosglwydd o sy'n Gyfwerth ag Arian Parod 31/03/15	Gwerth Trosglwydd o sy'n Gyfwerth ag Arian Parod 31/03/14	Cynydd gwirionedd ol yng Ngwerth Trosglwydd o sy'n Gyfwerth ag Arian Parod	Cyfraniad y cyflogwr i gyfrif pensiwn partneriaeth
	£000	£000	£000	£000	£000	£100 agosaf
Meri Huws	5-10	0-2.5	131	112	5	-
Gwenith Price	15-20	0-2.5	271	249	6	-
Enid Lewis (hyd 31/05/2014)	15-20 cyfandaliad 10-15	0-2.5 cyfandaliad 0-2.5	263	254	9	-
Gwyn Williams	-	-	-	-	-	8,900
Dyfan Siôn (o 17/06/2014)	10-15	0-2.5	132	116	9	-

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Er 30 Gorffennaf 2007, gall gweision sifil fod mewn un o bedwar cynllun buddiannau diffiniedig; unai ar sail 'cyflog terfynol' (**classic**, **premium** neu **classic plus**) neu 'gynllun holl yrfa' (**nuvos**). Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi eu hariannu, Senedd y Deyrnas Unedig sy'n diwallu costau'r buddion bob blwyddyn. Cynyddir pensiynau sy'n daladwy o dan **classic**, **premium**, **classic plus** a **nuvos** yn flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Gall aelodau a ymaelododd â'r cynllun o fis Hydref 2002 ddewis rhwng ymaelodi â'r trefniant budd diffiniedig priodol neu ymaelodi â phensiwn rhanddeiliad 'pwrcasu ariannol' gyda chyfraniad ystyrlon gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Pennir cyfraniadau'r cyflogai yn ddibynnol ar eu cyflog ac maent yn amrywio rhwng 1.5% a 6.85% o'r enillion pensiynadwy ar gyfer **classic**; a rhwng 3.5% ac 8.85% ar gyfer **premium**, **classic plus** a **nuvos**. Bydd buddion y cynllun **classic** yn cronni ar raddfa 1 rhan mewn 80 o'r cyflog pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gywerth â thair blynedd o bensiwn dechreuol yn daladwy adeg ymddeol. Ar gyfer **premium**, bydd buddion yn cronni ar raddfa 1 rhan mewn 60 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i **classic**, ni cheir cyfandaliad awtomatig. Yn ei hanfod, mae **classic plus** yn gynllun cymysg, gyda buddion am wasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi eu cyfrifo'n fras megis **classic**, a buddion am wasanaeth o Hydref 2002 wedi eu cyfrif megis **premium**. Yn **nuvos**, mae aelod yn adeiladu pensiwn sydd wedi ei seilio ar ei gyflog pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth),

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

caiff cyfrif pensiwn cyflogadwy'r aelod ei gredu â 2.3% o gyflog pensiynadwy'r flwyddyn gynllun honno a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cyfnewid) pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a osodir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliad yw'r cyfrif pensiwn **partneriaeth**. Bydd y cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 3% a 12.5% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i mewn i gynnyrch pensiwn rhanddeiliad a ddewisir gan y cyflogai o banel sy'n cynnwys tri darparwr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond lle byddant yn cyfrannu, bydd y cyflogwr yn cyfrannu'n gyfatebol hyd at o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Bydd cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8% pellach o gyflog pensiynadwy er mwyn talu am sicrwydd budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeoliad ar sail salwch).

Y pensiwn cronedig a nodir yw'r pensiwn y mae hawl gan yr aelod i'w dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran ymddeol, neu'n syth wedi iddo beidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os bydd eisoes wedi cyrraedd yr oedran ymddeol. Yr oedran ymddeol yw 60 ar gyfer **classic**, **premium** a **classic plus**, a 65 ar gyfer aelodau **nuvos**.

Ceir rhagor o wybodaeth am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservice.gov.uk/pensions

Cyflwynir trefniadau pensiwn 'gyrfa cyfartalog' newydd o 1 Ebrill 2015 a bydd mwyafrif aelodau **classic**, **premium**, **classic plus** a **nuvos** yn ymuno â'r cynllun newydd. Ceir rhagor o wybodaeth am y cynllun newydd ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk/members/the-new-pension-scheme-alpha

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Ystyr Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (*GTGAP*) yw'r gwerth cyfalaf wedi ei asesu gan actwari o fuddion cynllun pensiwn sydd wedi eu cronni gan aelod ar adeg benodol mewn amser. Y buddion y rhoddir gwerth arnynt yw buddion cronedig yr aelod a phensiwn cymar amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae *GTGAP* yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant er mwyn sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun pensiwn neu drefniant arall lle bydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronwyd yn y cynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion y mae'r unigolyn wedi eu cronni o ganlyniad i gyfanswm eu haelodaeth o'r cynllun pensiwn, ac nid yn unig eu gwasanaeth mewn swyddogaeth hŷn y mae'r datgeliad yn berthnasol iddi.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun arall neu drefniant y mae'r aelod wedi ei drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd pensiwn arall a gronnir i'r aelod o ganlyniad i'r ffaith ei fod wedi pwrcau budd pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir *GTGAPau* yn unol â'r Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (fel y'u diwygiwyd) 2008, ond nid ydynt yn ystyried unrhyw wir ostyngiad neu ostyngiad potensial i fudd-daliadau sy'n deillio o'r Dreth Lwfans dros Oes a allai fod yn daladwy pan gymerir budd-daliadau pensiwn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cynnydd gwirioneddol mewn GTGAP

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn *GTGAP* sydd wedi ei ariannu gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn cronedig oherwydd chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun pensiwn neu drefniant arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio cyffredin y farchnad ar gyfer cychwyn a diwedd y cyfnod.

Rhwymedigaethau pensiwn

Telir i'r Tâl-feistr Cyffredinol symiau priodol i gynrychioli rhwymedigaethau cronedig Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Ceir rhagor o fanylion yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ac yn nodiadau 1.7 a 4 y cyfrifon.

Materion staff

Demograffeg oedran/rhyw y gweithlu

Oedran cyfartalog swyddogion Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Mawrth 2015 oedd 35 mlwydd oed (2013-14: 36 mlwydd oed). Mae 40% (2013-14: 36%) o swyddogion y Comisiynydd yn wrywod a 60% (2013-14 : 64%) yn fenywod.

Rheoli absenoldeb a phresenoldeb

Cyfanswm y diwrnodau gwaith a gollwyd drwy absenoldeb salwch am y cyfnod 1 Ebrill 2014 i 31 Mawrth 2015 oedd 92.5 (2013-14: 185.0). Cyfartaledd y diwrnodau gwaith a gollwyd fesul pen (cywerth â llawn amser) oedd 2.1 (2013-14: 3.5) a hynny wedi ei seilio ar 45.0 aelod o staff cywerth â llawn amser (2013-14: 53.2).

O'r diwrnodau gwaith a gollwyd drwy salwch, roedd 100% (2013-14: 100%) ohonynt oherwydd absenoldeb tymor byr a 0% (2013-14: 0%) oherwydd absenoldeb hirdymor. Diffiniad absenoldeb hirdymor yw absenoldeb o fwy nag 20 diwrnod am yr un rheswm.

Trosiant staff

Roedd cyfradd trosiant staff yn 2014–15 yn 25.4% (2013-14: 9.4%). Ac eithrio'r swyddogion ymadawodd yn ystod y flwyddyn o dan y Cynllun Ymadael Gwirfoddol, roedd y cyfradd trosiant staff yn 6.3%.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

Yn unol ag Atodlen 1 Paragraff 18(1), Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg lunio cyfrifon o ran pob blwyddyn ariannol yn unol â chyfarwyddiadau a roddir, gyda chydysyniad Trysorlys EM, gan Weinidogion Cymru.

Llunnir y cyfrifon ar sail groniodol, ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Comisiynydd ar ddiwedd y cyfnod, ac ar y gwariant net, newidiadau yn ecwiti'r trethdalwr a'r llifocedd arian am y flwyddyn.

Wrth baratoi'r cyfrifon mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion y *Government Financial Reporting Manual* ac yn arbennig i:

- ufuddhau i'r cyfarwyddyd cyfrifon a roddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion perthnasol o ran cadw cyfrifon a datguddiadau, a gweithredu polisiau cyfrifo perthnasol a'u defnyddio'n gyson;
- llunio penderfyniadau ac amcangyfrifon mewn modd rhesymol;
- datgan a gadwyd at y safonau cyfrifo addas a osodwyd yn y *Government Financial Reporting Manual*, a datguddio ac esbonio unrhyw wyro materol a welir yn y cyfrifon; a
- llunio cyfrifon ar sail bod yn fusnes gweithredol.

Yn unol ag Atodlen 1 Paragraff 16(1), Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, y Comisiynydd yw'r Swyddog Cyfrifyddu.

Mae cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am sicrhau priodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, tros gadw cofnodion priodol ac i warchod asedau Comisiynydd y Gymraeg, wedi eu nodi yn y memorandwm, *Managing Public Money*, a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM.

Meri Huws
Swyddog Cyfrifyddu
Comisiynydd y Gymraeg

30 Mehefin 2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Tystysgrif ac Adroddiad archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Ardystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiynydd y Gymraeg am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2015 o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad ar y Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llif Arian Parod a'r Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth y nodir ei bod wedi ei harchwilio yn yr adroddiad hwnnw.

Priod gyfrifoldebau'r Comisiynydd a'r archwilydd

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blynyddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth a'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 a chyfarwyddiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru o dan y Ddeddf honno, ac am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r adroddiad ar gydnabyddiaeth i'w harchwilio yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Cynhelir archwiliad er mwyn cael tystiolaeth ddigonol o'r symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau materol berthnasol yn y datganiadau ariannol, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: p'un ai a yw'r polisiau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Comisiynydd y Gymraeg a ph'un ai a ydynt wedi eu cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb unrhyw amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wnaed gan Gomisiynydd y Gymraeg; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol.

Mae hefyd yn ofynnol i mi gael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion y'u bwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn yr Adroddiad Blynyddol er mwyn nodi anghysondebau materol berthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n faterol berthnasol anghywir ar sail yr wybodaeth a ddaeth i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n faterol berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno.

Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau materol berthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Barn ar y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Mawrth 2015 a'i gwariant net, yr enillion a'r colledion cydnabyddedig, a'r llifoedd arian am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a gyhoeddwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Barn ar Reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd materol berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion y'u bwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i:

- mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth i'w harchwilio wedi ei pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a Gweinidogion Cymru a wnaed o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011; ac
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys EM;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu;
- ni ddatgelwyd gwybodaeth a ddynodwyd gan Drysorlys EM o ran cydnabyddiaeth a thrafodion eraill; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
1 Gorffennaf 2015

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiadau Ariannol

Tudalen

Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr	65
Datganiad Sefyllfa Ariannol	66
Datganiad Llifoedd Arian	67
Datganiad Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr	68
Nodiadau'r Cyfrifon	69

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015

	Nodiadau	2014-15 £000	£000	2013-14 £000	£000
Gwariant					
Grantiau	3	78		88	
Costau swyddogion	4	2,146		2,803	
Gweinyddu	5	958		969	
Gwariant rhaglenni eraill	6	481		402	
Dibrisiant ac amorteiddiad	7,8	77		85	
			3,740		4,347
Incwm			-		-
Gwariant net			3,740		4,347
Llog a dderbyniwyd			(2)		(4)
Gwariant net ar ôl llog			3,738		4,343

Mae'r holl weithgareddau a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn yn parhau.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 69 i 79 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2015

	Nodiadau	31 Mawrth 2015		31 Mawrth 2014	
		£000	£000	£000	£000
Asedau nad ydynt yn gyfredol					
Asedau anghyffyrddadwy	7	39		69	
Eiddo, offer a pheiriannau	8	127		117	
Cyfanswm asedau nad ydynt yn gyfredol			166		186
Asedau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	9	136		128	
Arian parod ac arian cywerth	10	1,043		1,080	
Cyfanswm asedau cyfredol			1,179		1,208
Cyfanswm asedau			1,345		1,394
Rhwymedigaethau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n daladwy	11	(612)		(168)	
Cyfanswm rhwymedigaethau cyfredol			(612)		(168)
Cyfanswm asedau nad ydynt yn gyfredol ac asedau cyfredol net			733		1,226
Rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol					
Darpariaethau	12	(170)		(615)	
Cyfanswm rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol			(170)		(615)
Asedau llai rhwymedigaethau			563		611
Ecwiti'r trethdalwyr			563		611
Cronfa gyffredinol			563		611

Mae'r nodiadau ar dudalennau 69 i 79 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Mae'r datganiadau ariannol ar dudalennau 65 i 68 wedi eu cymeradwyo gan y Swyddog Cyfrifyddu ac wedi eu llofnodi gan:

Meri Huws
Swyddog Cyfrifyddu
Comisiynydd y Gymraeg
30 Mehefin 2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad Llifoedd Arian am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015

	Nodiadau	2014-15 £000	2013-14 £000
Llifoedd arian o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net		(3,740)	(4,347)
Amorteiddiad ar asedau anghyfyrrdadwy	7	30	28
Dibrisiant ar eiddo, offer a pheiriannau	8	47	57
Colled ar werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol (Lleihad) / Cynnydd mewn darpariaethau	12	2	-
(Cynnydd) / Lleihad mewn derbyniadau masnach ac asedau cyfredol eraill	9	(445)	448
Cynnydd / (Lleihad) mewn taliadau masnach a thaliadau eraill	11	(8)	19
		444	(24)
(All-lif) arian net o weithgareddau gweithredu		(3,670)	(3,819)
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi			
Llog a dderbyniwyd		2	4
Taliad i gaffael asedau anghyfyrrdadwy	7	-	(37)
Taliad i gaffael eiddo, offer a pheiriannau		(60)	(3)
Derbyniadau am werthiant eiddo, offer a pheiriannau		1	1
(All-lif) arian net o weithgareddau buddsoddi		(57)	(35)
Llifoedd arian o weithgareddau cyllido			
Cyllido gan Weinidogion Cymru		3,690	4,100
Cyllido net		3,690	4,100
(Lleihad) / Cynnydd net mewn arian parod ac arian cywerth		(37)	246
Arian parod ac arian cywerth ar ddechrau'r cyfnod	10	1,080	834
Arian parod ac arian cywerth ar ddiwedd y cyfnod	10	1,043	1,080

Mae'r nodiadau ar dudalennau 69 i 79 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Datganiad Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015

	£000
Balans ar 1 Ebrill 2013	<u>854</u>
Newidiadau mewn cronfeydd ar gyfer 2013-14 (Diffyg) a gadwyd	(4,343)
Cyfanswm incwm a gwariant a gydnabyddir ar gyfer 2013-14	<u>(4,343)</u>
Cyllido gan Weinidogion Cymru	<u>4,100</u>
Balans ar 31 Mawrth 2014	611
Newidiadau mewn cronfeydd ar gyfer 2014-15 (Diffyg) a gadwyd	(3,738)
Cyfanswm incwm a gwariant a gydnabyddir ar gyfer 2014-15	<u>(3,738)</u>
Cyllido gan Weinidogion Cymru	<u>3,690</u>
Balans ar 31 Mawrth 2015	<u>563</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 69 i 79 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Nodiadau'r cyfrifon am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015

Lluniwyd y cyfrifon hyn yn unol â *Government Financial Reporting Manual* (FReM) 2014-15 a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM, ac unrhyw Gyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru, gyda chaniatâd y Trysorlys. Mae'r polisiau cyfrifyddol a gynhelir yn y FReM yn gweithredu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS), wedi eu haddasu neu eu dehongli ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle bo'r FReM yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddol, dewiswyd y polisi cyfrifyddol a ystyrir fwyaf addas ar gyfer amgylchiadau neilltuol Comisiynydd y Gymraeg, er mwyn rhoi barn gywir a theg. Disgrifir isod y polisiau neilltuol a ddilynwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Fe'u gweithredwyd yn gyson wrth ddelio â'r eitemau a ystyrir yn berthnasol i'r cyfrifon.

1 Datganiad polisiau cyfrifo

(1.1) Confensiynau cyfrifo

Lluniwyd y cyfrifon hyn yn unol â'r confensiwn cost hanesyddol. Nid yw'r Comisiynydd wedi ailbriso unrhyw eiddo, offer a pheiriannau nac unrhyw asedau anghyffyrddadwy gan nad yw addasiadau ailbriso, ym marn y Comisiynydd, yn sylweddol.

(1.2) Cyllido

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn derbyn symiau gan Weinidogion Cymru mewn cysylltiad â gwariant a dynnir wrth gyflawni'r swyddogaethau. Ystyrir y symiau hyn yn rhai ariannu ac fe'u credydir i'r Gronfa Gyffredinol adeg eu derbyn.

(1.3) Asedau anghyffyrddadwy

Mae asedau sefydlog anghyffyrddadwy dros £1,000, gan gynnwys TAW anadferadwy, yn cael eu cyfalafu. Mae asedau anghyffyrddadwy yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol a thrwyddedau eraill. Grwpwyd nifer mawr o asedau o'r un math gyda'i gilydd wrth bennu a ydynt uwchben neu o dan y trothwy.

Cynhwysir asedau sefydlog anghyffyrddadwy ar eu cost hanesyddol. Nid yw'r asedau sefydlog wedi eu hailbriso, gan na fyddai'r addasiadau o ailbriso yn sylweddol.

Bydd asedau sefydlog anghyffyrddadwy yn cael eu hamorteiddio drwy randaliadau cyfartal blynyddol dros eu hoes economaidd defnyddiol amcangyfrifedig, rhwng 3 a 10 mlynedd.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

(1.4) Eiddo, offer a pheiriannau

Mae eiddo, offer a pheiriannau dros £1,000, gan gynnwys TAW anadferadwy, yn cael eu cyfalafu. Grwpiwyd nifer mawr o asedau o'r un math gyda'i gilydd wrth bennu a ydynt uwchben neu o dan y trothwy.

Cynhwysir eiddo, offer a pheiriannau ar eu cost hanesyddol, gan gynnwys costau fel gwaith gosod y gellir eu priodoli'n uniongyrchol i ddod â nhw i'r cyflwr gweithio ar gyfer eu defnydd arfaethedig. Nid yw eiddo, offer a pheiriannau wedi eu hailbriso, gan na fyddai'r addasiadau o ailbriso yn sylweddol.

Bydd eiddo, offer a pheiriannau yn cael eu dibrisio drwy randaliadau cyfartal blynyddol dros hyd y les, neu eu hoes economaidd defnyddiol amcangyfrifedig, rhwng 36 a 90 mis.

(1.5) Darpariaethau

Cydnabyddir darpariaethau yn y Datganiad Sefyllfa Ariannol pan fydd gan Gomisiynydd y Gymraeg rwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol yn deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol a bod tebygolrwydd y bydd angen all-lif o fudd economaidd i dalu'r rhwymedigaeth.

(1.6) Treth ar Werth

Nid yw Comisiynydd y Gymraeg wedi cofrestru ar gyfer Treth ar Werth. Adroddir ar bob gwariant a chyfalaf gan gynnwys TAW, os yw'n berthnasol, gan na ellir adennill TAW.

(1.7) Pensiynau

Telir i'r Tâl-feistr Cyffredinol symiau priodol i gynrychioli rhwymedigaethau cronedig Pensiwn y Gwasanaeth Sifil am bensiynau a buddiannau tebyg i bersonau a gyflogir gan y Comisiynydd ac am gostau gweinyddol sydd i'w priodoli i'r rhwymedigaethau a'u cyflawni.

Mae gweithwyr cyfredol a blaenorol yn dod o dan ddarpariaethau cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Ceir rhagor o fanylion yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth a Nodyn 4 (Niferoedd swyddogion a chostau perthnasol).

(1.8) Grantiau dyledus

Caiff grantiau eu codi i'r Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr yn ystod y cyfnod pan fydd y gweithgaredd sydd yn creu hawl i'w dderbyn yn cael ei gynnal. Mae gan y Comisiynydd yr hawl i adennill y cyfan neu ran o'r grant os yw'r sawl sy'n cael grant yn torri unrhyw un o'r amodau sydd yn rhan o'r cynnig grant. Credydur unrhyw ad-daliadau i'r cyfrif wrth eu derbyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

(1.9) Buddion cyflogai

Cydnabyddir cyflogau, cyfraniadau yswiriant gwladol, a budd-dal ariannol ac anariannol ar gyfer cyflogeion cyfredol yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr wrth i wasanaethau cyflogeion gael eu cyflawni. Polisi'r Comisiynydd yw cyfrif am absenoldebau tymor byr a ddigolledir (gwyliau blynyddol taladwy) fel rhwymedigaeth (cost cronedig) lle disgwylir setlo'r iawndal absenoldeb o fewn deuddeg mis ar ôl diwedd y cyfnod y mae'r cyflogeion yn cyflawni'r gwasanaeth ynddo.

(1.10) Prydlesi

Mae rhentolion prydlesi gweithredol wedi eu cyflwyno i'r Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn y maent yn berthnasol iddi.

2 Gwybodaeth segmentol

Mae gwariant, incwm a llog yn ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg. Mae'r Comisiynydd yn gweithredu yng Nghymru ac yn ymdrin â materion sy'n effeithio ar y Gymraeg a gallu personau yng Nghymru i fyw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg. Dim ond un segment sy'n gweithredu ac fe adlewyrchir hyn yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad Sefyllfa Ariannol a'r nodiadau cysylltiedig.

3 Grantiau

Roedd y grantiau canlynol yn daladwy o dan Adran 11 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Derbyniwyd cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru ar 11 Mawrth 2014 i dalu grant i Gymdeithas Cyfieithwyr Cymru hyd at 31 Mawrth 2016.

	2014-15 £000	2013-14 £000
Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru	78	88
	<u>78</u>	<u>88</u>

Ni thalwyd grant i gyrrff cyhoeddus yn ystod 2014-15 (2013-14: £0).

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

4 Niferoedd swyddogion a chostau perthnasol

	2014-15 £000	2013-14 £000
Cyflogau	1,643	1,855
Costau nawdd cymdeithasol	100	125
Costau pensiwn	314	348
	<hr/>	<hr/>
	2,057	2,328
Ffioedd aelodau o bwyllgorau (1)	10	8
Costau swyddogion drwy asiantaeth	7	22
	<hr/>	<hr/>
	2,074	2,358
Costau dileu swyddi, ymddeoliad cynnar a diswyddiadau	72	445
	<hr/>	<hr/>
Cyfanswm	2,146	2,803

	2014-15	2013-14
Niferoedd swyddogion		
Swyddogion a gyflogir	45.0	53.2
Swyddogion drwy asiantaeth	0.3	0.3
	<hr/>	<hr/>
Nifer cyfartalog (2)	45.3	53.5
	<hr/>	<hr/>
Aelodau o bwyllgorau (1)	8	7

1 - Mae'r aelodau yn cynnwys 5 aelod o'r Panel Cyngori a 3 aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Risg. Talwyd ffioedd o £256 y dydd i'r Cadeirydd a £198 y dydd i aelodau eraill.

2 – Nifer cywerth â llawn amser a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn.

Ceir gwybodaeth am fuddiannau cyflog a phensiwn y Comisiynydd a swyddogion hŷn y Comisiynydd yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ar dudalennau 55 i 60.

(4.1) Pensiynau

Ceir manylion pensiynau yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ar dudalennau 55 i 60.

Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (*PCSPS*) yn gynllun buddiannau diffiniedig heb ei ariannu ar gyfer nifer o gyflogwyr ac o ganlyniad nid oes modd i Gomisiynydd y Gymraeg adnabod ei chyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Pennodd actiwari'r cynllun werth y cynllun ar 31 Mawrth 2007. Mae gwybodaeth ar gael yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: *Civil Superannuation* (www.civilservice.gov.uk/pensions).

Ar gyfer 2014-15, roedd cyfraniadau'r cyflogwr o £294,000 (2013-14 : £337,000) yn daladwy i'r *PCSPS* ar un o bedair graddfa rhwng 16.7% a 24.3% o gyflog pensiynadwy, yn seiliedig ar fandiau cyflog. Mae Actiwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr, gan amlaf bob pedair blynedd, yn dilyn prisiant llawn o'r cynllun. Mae graddfeydd y cyfraniadau yn adlewyrchu buddiannau a gronwyd yn ystod 2014-15 i'w talu ar

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

ymddeoliad yr aelod, nid y buddiannau a dalwyd yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr presennol.

Gall swyddogion ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, cynllun pensiwn rhanddeiliad â chyfraniad cyflogwr. Talwyd cyfraniadau'r cyflogwr o £16,000 (2013-14: £16,000) i un neu fwy o banel o dri o ddarparwyr pensiwn rhanddeiliad penodedig. Mae cyfraniadau'r cyflogwr yn ddibynnol ar oedran ac ar raddfa rhwng 3% a 12.5% o gyflog pensiynadwy. Mae'r cyflogwr hefyd yn rhoi cyfraniad cyfatebol o hyd at 3% o gyflog pensiynadwy. Yn ogystal roedd cyfraniadau cyflogwr o £1,000 (2013-14: £1,000), 0.8% o gyflog pensiynadwy, yn daladwy i PCSPS i warchod rhag cost darparu yn y dyfodol am gyfandaliadau buddiant marwolaeth mewn swydd neu ymddeoliad o achos afiechyd y cyflogeion hyn.

(4.2) Cynllun ymadael gwirfoddol

Mae Comisiynydd y Gymraeg wedi gweithredu cynllun ymadael gwirfoddol yn unol â rheolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac fel y'u cymeradwywyd gan Swyddfa'r Cabinet. Mae'r cynllun hwn yn bodloni gofynion cynllunio'r gweithlu ac maent wedi arwain at leihad yn sylfaen costau staffio'r sefydliad. Cost y cynllun yn 2014-15 oedd £72,000 (2013-14: £445,000).

Cytunwyd ar nifer o becynnau ymadael cymeradwy yn ystod 2014-15 fel y crynhoir isod:

Band costau'r pecyn ymadael	2014-15			2013-14		
	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau gwirfoddol	Cyfanswm y pecynnau ymadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau gwirfoddol	Cyfanswm y pecynnau ymadael
£25,000 - £50,000	-	-	-	-	6	6
£50,000 - £100,000	-	1	1	-	1	1
£100,000 - £150,000	-	-	-	-	1	1
	-	1	1	-	8	8

Roedd gan y swyddog y caniatwyd i adael yn wirfoddol yn 2014-15 ddyddiad gadael yn ystod y flwyddyn; roedd gan swyddogion y caniatwyd iddynt adael yn wirfoddol yn 2013-14 ddyddiadau gadael rhwng Ebrill a Mehefin 2014. Ceir manylion pellach am y costau yn nodyn 12 y cyfrifon.

Talwyd costau'r cynllun ymadael gwirfoddol yn unol â pholisi Comisiynydd y Gymraeg, y cytunwyd arno gydag undeb llafur cydnabyddedig.

(4.3) Cofrestr rhoddion

Mae gan y Comisiynydd gofrestr rhoddion. Nid oes unrhyw eitem a gofnodwyd yn ystod y flwyddyn yn cael ei hystyried o bwys materol fel y bo angen ei chynnwys yn y datganiadau ariannol hyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

5 Gweinyddu

Yr oedd costau gweinyddu yn cynnwys:

	2014-15 £000	2013-14 £000
Llety - Rhent swyddfa	114	110
Llety - Costau eraill	202	205
Darpariaeth ar gyfer addurno a dadfeiliadau swyddfeydd	3	3
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	99	122
Hyfforddiant a recriwtio	91	106
Cyfreithiol a phroffesiynol	135	118
Technoleg gwybodaeth a thelathrebu	137	131
Cyfathrebu	99	88
Gwasanaethau archwilwyr (tâl yr archwiliad allanol)	17	16
Costau gweinyddu eraill	61	70
	958	969

6 Gwariant rhaglenni eraill

Mae'r gwariant yn gysylltiedig â nifer y prosiectau yr ymgwymerwyd â hwy. Roedd cyfanswm y gwariant yn ystod y flwyddyn yn £481,000 (2013-14: £402,000), gan gynnwys gwariant ar Ymchwil a Gwirio Gwasanaethau, Arolwg Defnydd Iaith 2013-15, cwblhau'r Ymholiad i'r Maes Gofal Iechyd Sylfaenol, gwaith ar Gwynion a Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg ac ymweld â sioeau.

7 Asedau sefydlog anghyfyrrdadwy

	Trwyddedau meddalwedd £000	Trwyddedau £000	Cyfanswm £000
Cost			
Ar 31 Mawrth 2014	172	43	215
Ychwanegiadau	-	-	-
Gwerthiannau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2015	172	43	215
Amorteiddiad			
Ar 31 Mawrth 2014	125	21	146
Cost am y flwyddyn	26	4	30
Gwerthiannau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2015	151	25	176
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2015	21	18	39
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2014	47	22	69

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

8 Eiddo, offer a pheiriannau

	Celfi a gosodiadau £000	Offer swyddfa £000	Cyfanswm £000
Cost			
Ar 31 Mawrth 2014	589	369	958
Ychwanegiadau	-	60	60
Gwerthiannau	(29)	(19)	(48)
Ar 31 Mawrth 2015	560	410	970
Dibrisiant			
Ar 31 Mawrth 2014	528	313	841
Cost am y flwyddyn	16	31	47
Gwerthiannau	(27)	(18)	(45)
Ar 31 Mawrth 2015	517	326	843
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2015	43	84	127
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2014	61	56	117

Mae offer swyddfa yn cynnwys offer technoleg gwybodaeth a chyfathrebu.

Cyllido asedau: Nid oedd gan y Comisiynydd brydlesi cyllidol na chontractau Menter Cyllid Preifat. Eiddo'r Comisiynydd oedd yr holl asedau a ddatgelwyd uchod.

Nid oedd ymrwymïadau cyfalaf cyfreithiol ar 31 Mawrth 2015 (31 Mawrth 2014: £0).

9 Derbyniadau masnachol ac asedau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Derbyniadau eraill	1	1
Rhagdaliadau	135	127
	136	128

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dadansoddiad o'r derbyniadau masnachol ac asedau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Cyrff Llywodraeth Leol	45	50
Corfforaethau Cyhoeddus	1	1
Cyrff y tu allan i Lywodraeth	90	77
	136	128

10 Arian parod ac arian cywerth

	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Balans ar 1 Ebrill	1,080	834
Newidiadau net mewn balans arian parod ac arian cywerth	(37)	246
Balans ar 31 Mawrth	1,043	1,080

Cafodd arian parod y Comisiynydd ei gadw mewn banc masnachol ar ddiwedd y flwyddyn. Ni ddaliwyd unrhyw arian gan Dâl-feistr Cyffredinol EM ar ddiwedd y flwyddyn.

11 Taliadau masnachol a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Taliadau masnachol	381	38
Croniadau	231	130
	612	168

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn.

Dadansoddiad o'r taliadau masnachol a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Cyrff Llywodraeth Ganolog	68	-
Llywodraeth Leol	57	-
Gwasanaeth Iechyd Gwladol	4	-
Corfforaethau Cyhoeddus	16	16
Cyrff y tu allan i Lywodraeth	467	152
	612	168

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

12 Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a phридиannau

	Dadfeiliadau ac ailaddurno £000	Ymadawiadau gwirfoddol £000	Cyfanswm £000
Darpariaeth ar 31 Mawrth 2014	170	445	615
Cynnydd mewn darpariaeth	15	-	15
Darpariaeth a ddefnyddiwyd/rhyddhawyd yn ystod y flwyddyn	(21)	(439)	(460)
Darpariaeth ar 31 Mawrth 2015	<u>164</u>	<u>6</u>	<u>170</u>

Defnyddiwyd cyfradd ddisgowntio, yn glir o CPI, Trysorlys EM ym mis Rhagfyr 2014, sef -1.41% mewn termau real ar gyfer y dadfeiliadau (2013-14: -1.47%).

Gwneir darpariaethau ar gyfer ail-addurno yn ystod tymor y brydles ac ar gyfer dadfeilio, er mwyn dychwelyd yr adeiladau i'w cyflwr gwreiddiol ar derfyn y brydles. Gall yr ymrwymadau hyn newid yn sgil gwybodaeth a digwyddiadau yn y dyfodol a allai achosi newid i'r symiau a ddarparwyd ar sail yr amcangyfrif gorau, ar ddiwedd y cyfnod ariannol. Mae'r darpariaethau hyn wedi eu hadolygu a'u diweddarau yn ystod y flwyddyn fel sy'n ofynnol dan IAS 37.

Mae'r darpariaethau ar gyfer ymadawiadau gwirfoddol yn cyfeirio at rwymedigaeth Comisiynydd y Gymraeg yn y dyfodol mewn perthynas â swyddogion gadawodd o dan y cynllun ymadael gwirfoddol.

Dadansoddiad o amseru disgwyliadwy'r rhwymedigaethau

	Dadfeiliadau ac ailaddurno £000	Ymadawiadau gwirfoddol £000	Cyfanswm £000
O fewn blwyddyn	19	6	25
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	111	-	111
Ar ôl pum mlynedd	34	-	34
	<u>164</u>	<u>6</u>	<u>170</u>

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

13 Ymrwymadau o dan brydlesi

Mae cyfanswm y taliadau lleiafswm o dan brydlesi gweithredol yn cael ei ddangos yn y tabl isod ar gyfer pob cyfnod.

Mae'r ymrwymadau o dan brydlesi gweithredol yn cynnwys:	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Adeiladau		
O fewn blwyddyn	107	115
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	323	403
Ar ôl pum mlynedd	78	105
	508	623
	31 Mawrth 2015 £000	31 Mawrth 2014 £000
Arall		
O fewn blwyddyn	4	7
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	-	4
Ar ôl pum mlynedd	-	-
	4	11

Nid yw'r Comisiynydd wedi dechrau ymwneud ag unrhyw brydlesi cyllidol, unrhyw ymrwymadau o dan contract PFI, nac unrhyw contractau nad oedd modd eu canslo ag ymrwymadau cyllidol.

14 Rhwymedigaethau amodol a ddatgelwyd o dan IAS 37

Nid oedd rhwymedigaethau amodol ar 31 Mawrth 2015 (31 Mawrth 2014: £0).

15 Offerynnau cyllidol

Oherwydd natur gweithgareddau'r Comisiynydd a'r modd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r Comisiynydd yn agored i lefel uchel o risg ariannol.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

16 Trafodion gyda phartion cysylltiedig

Yn ystod 2014-15 derbyniodd Comisiynydd y Gymraeg £3.690m gan Weinidogion Cymru (2013-14: £4.100m).

Cytunwyd ar Femorandwm o Gydweithio, dyddiedig 30 Tachwedd 2012, rhwng y Comisiynydd a Llywodraeth Cymru. Ystyrir Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig.

Ni chafwyd trafodion materol berthnasol yn ystod y flwyddyn â sefydliadau lle roedd y Comisiynydd, y cyfarwyddwyr neu'r uwch swyddogion, nac unrhyw aelodau o'u teuluoedd, mewn swyddi dylanwadol.

17 Digwyddiadau ers diwedd y flwyddyn ariannol

Ni chafwyd digwyddiadau ers dyddiad y datganiad sefyllfa ariannol sy'n effeithio ar ddealltwriaeth y datganiadau ariannol hyn.

18 Archwilwyr

Archwiliwyd cyfrifon Comisiynydd y Gymraeg gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn unol â gofynion Atodlen 1, Paragraff 19 (2) Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Hyd y gŵyr y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr yr endid yn ymwybodol ohonynt, ac mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd pob cam y dylai ei gymryd i wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sefydlu bod archwilwyr yr endid yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Atodiad

	Tudalen
Cwynion statudol	81
Pryderon	131

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Cwynion statudol

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
02/04/2014	Swyddfa Ystadegau Gwladol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						15/04/2014
07/04/2014	Gwaed a Thrawsblaniadau'r GIG	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			19/06/2014
07/04/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						15/04/2014
08/04/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			24/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
09/04/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						22/04/2014
10/04/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus				✓			17/07/2014
11/04/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron			✓				19/06/2014
16/04/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			13/08/2014
17/04/2014	Swyddfa Basbort Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/04/2014	Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			19/06/2014
24/04/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			19/06/2014
25/04/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			24/06/2014
25/04/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			24/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
28/04/2014	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/05/2014
29/04/2014	Gwaed a Thrawsblaniadau'r GIG	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus				✓			Heb ei chau
30/04/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						19/05/2014
02/05/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/05/2014
02/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			13/08/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
05/05/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						23/05/2014
05/05/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						23/05/2014
05/05/2014	Swyddfa Gartref	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						23/05/2014
06/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						16/09/2014
07/05/2014	Un Llais Cymru	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						14/05/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
09/05/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r goron				✓			09/07/2014
12/05/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						14/05/2014
14/05/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						23/05/2014
15/05/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014
19/05/2014	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
19/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
19/05/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			13/08/2014
19/05/2014	Swyddfa Ystadegau Gwladol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014
20/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Cyhoeddus	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						29/05/2014
22/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
22/05/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
22/05/2014	Gwaed a Thrawsblaniadau'r GIG	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
29/05/2014	Swyddfa Basbort Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014
30/05/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			21/10/2014
02/06/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
02/06/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014
03/06/2014	Adran Ynni a Newid Hinsawdd	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014
03/06/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
04/06/2014	Swyddfa Basbort Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014
05/06/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
05/06/2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
05/06/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
05/06/2014	S4C	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
06/06/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
06/06/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
09/06/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014
09/06/2014	Cyngor Sir Powys	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/06/2014
10/06/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014
13/06/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
16/06/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014
18/06/2014	Cyngor Sir Fynwy	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						24/06/2014
19/06/2014	Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/06/2014
19/06/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
20/06/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/06/2014	Arolwg Ordnans	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/01/2015
23/06/2014	Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/11/2014
23/06/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						09/07/2014
25/06/2014	BBC	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						17/07/2014
26/06/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
26/06/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
01/07/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						21/07/2014
02/07/2014	Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/09/2014
03/07/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						21/07/2014
03/07/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						17/07/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
08/07/2014	Cyngor Sir Ynys Môn	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/09/2014
09/07/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						21/07/2014
09/07/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						21/07/2014
09/07/2014	Swyddfa Basbort Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						21/07/2014
11/07/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						21/07/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
11/07/2014	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/12/2014
14/07/2014	Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			31/10/2014
17/07/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/09/2014
18/07/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/07/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
22/07/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/12/2014
23/07/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						13/08/2014
25/07/2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/03/2015
29/07/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
30/07/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						13/08/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
01/08/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						13/08/2014
01/08/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						13/08/2014
04/08/2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
05/08/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			31/10/2014
11/08/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
11/08/2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus	✓						16/09/2014
11/08/2014	Cyngor Sir Gâr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
14/08/2014	Amgueddfa Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
14/08/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
14/08/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
14/08/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
14/08/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
14/08/2014	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
14/08/2014	Swyddfa Basbort Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
19/08/2014	Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			31/10/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
19/08/2014	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
19/08/2014	Prifysgol Caerdydd	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
21/08/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
26/08/2014	Heddlu Dyfed-Powys	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014
26/08/2014	Heddlu Dyfed-Powys	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/09/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
26/08/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
27/08/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
28/08/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
05/09/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
05/09/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						31/10/2014
09/09/2014	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/09/2014
10/09/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/10/2014
10/09/2014	Cyngor Tref Penarth	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					31/10/2014
11/09/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
11/09/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						31/10/2014
12/09/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
15/09/2014	Prifysgol Bangor	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/10/2014
16/09/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
18/09/2014	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/09/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/10/2014
24/09/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			31/10/2014
24/09/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
25/09/2014	Cyngor Gwynedd	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/12/2014
26/09/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
29/09/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
29/09/2014	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/10/2014
30/09/2014	Cofrestrfa Tir	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			07/11/2014
30/09/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/10/2014
02/10/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
07/10/2014	Adran Drafnidiaeth	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/12/2014
07/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015
09/10/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/12/2014
09/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015
09/10/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
10/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015
10/10/2014	Heddlu De Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/12/2014
13/10/2014	Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
14/10/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						11/11/2014
14/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
14/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015
17/10/2014	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	16/03/2015
20/10/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
20/10/2014	Cyngor Sir Gâr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
21/10/2014	Comisiwn Elusennau	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/10/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/12/2014
27/10/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014
30/10/2014	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
03/11/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014
03/11/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
06/11/2014	Adran Ynni a Newid Hinsawdd	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
07/11/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014
11/11/2014	Asiantaeth Safonau Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			27/01/2015
11/11/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
11/11/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014
12/11/2014	Swyddfa Gartref	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014
13/11/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		Heb ei chau
17/11/2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
17/11/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
17/11/2014	Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
21/11/2014	S4C	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/12/2014
24/11/2014	Amgueddfa Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
24/11/2014	Prifysgol Caerdydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
26/11/2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/01/2015
26/11/2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/12/2014
01/12/2014	Prifysgol Abertawe	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
03/12/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
04/12/2014	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
05/12/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/01/2015
08/12/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
10/12/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/03/2015
10/12/2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/01/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
16/12/2014	Cofrestrfa Tir	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
17/12/2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
17/12/2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		Heb ei chau
21/12/2014	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/12/2014	Cofrestrfa Tir	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
31/12/2014	Asiantaeth Safonau Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/01/2015
02/01/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
05/01/2015	Asiantaeth Safonau Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/03/2015
06/01/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
06/01/2015	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/01/2015
06/01/2015	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					16/03/2015
07/01/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
12/01/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015
14/01/2015	Cyngor Tref Pontypridd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/01/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
19/01/2015	Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						19/03/2015
19/01/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/03/2015
19/01/2015	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
19/01/2015	Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi	Gwas neu Asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
23/01/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/01/2015	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/03/2015
26/01/2015	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
27/01/2015	Heddlu De Cymru	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓				.		16/03/2015
28/01/2015	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
28/01/2015	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						16/03/2015
29/01/2015	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
29/01/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
29/01/2015	Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/03/2015
30/01/2015	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						16/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
30/01/2015	Llywodraeth Cymru (Cyd Cymru)	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
30/01/2015	Prifysgol Caerdydd	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
03/02/2015	BBC	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
03/02/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
09/02/2015	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
09/02/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/03/2015
11/02/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			19/03/2015
17/02/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
19/02/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
22/02/2015	Comisiwn Elusennau	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/03/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
23/02/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
23/02/2015	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						26/03/2015
24/02/2015	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyfarfod Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
24/02/2015	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyfarfod Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
25/02/2015	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyfarfod Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
26/02/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	Cyhoeddus	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/03/2015
27/02/2015	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Cyfarfod Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
02/03/2015	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff Cyhoeddus				✓			Heb ei chau
03/03/2015	Cyngor Gwynedd (Cyd Cymru)	Cyhoeddus	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
04/03/2015	Comisiwn Elusennau	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
05/03/2015	Cyngor Gwynedd (Cyd Cymru)	Cyhoeddus	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
09/03/2015	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						Heb ei chau
09/03/2015	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
10/03/2015	Cyngor Gwynedd (Cyd Cymru)	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
10/03/2015	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
11/03/2015	Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
13/03/2015	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						18/03/2015
16/03/2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
16/03/2015	Swyddfa Gartref	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
18/03/2015	Heddlu De Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
19/03/2015	Tŷ'r Cwmnïau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						31/03/2015
24/03/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
24/03/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
24/03/2015	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						31/03/2015
25/03/2015	Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
29/03/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
30/03/2015	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
30/03/2015	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
30/03/2015	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
30/03/2015	Gweinyddiaeth Cyfiawnder	Gwas neu Asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad Derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar Unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd Ymchwiliad Statudol i'r gwyn	Cyhoeddwyd argymhellion Statudol	Dyddiad Cau
30/03/2015	Llywodraeth Cymru	Gwas neu Asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						Heb ei chau
31/03/2015	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
31/03/2015	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Pryderon

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
02/04/2014	Facebook	Sector Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol					14/04/2014
09/04/2014	TripAdvisor	Sector Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	24/06/2014
17/04/2014	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				13/05/2014
24/04/2014	RBS	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
05/05/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol	✓				23/05/2014
12/05/2014	Parking Eye Ltd.	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	19/06/2014
15/05/2014	Lloyds	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
20/05/2014	Bysus Arriva Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓			✓	19/06/2014
21/05/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			16/09/2014
23/05/2014	Y Gyfnewidfa Lo	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				19/06/2014
27/05/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			16/09/2014
29/05/2014	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol	✓				19/06/2014
02/06/2014	Bysys Arriva Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	13/08/2014
02/06/2014	Parking Eye Ltd	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓			✓	19/06/2014
02/06/2014	UNSAIN Cymru*	Arall	Arall	Cwyn anstatudol	✓				16/03/2015
03/06/2014	Premier Inn Ltd	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				19/06/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
09/06/2014	BT	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓			✓	19/06/2014
09/06/2014	Primark	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
11/06/2014	Debt Recovery Plus Limited	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
18/06/2014	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn anstatudol	✓				24/06/2014
19/06/2014	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd*	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				09/07/2014
23/06/2014	NCP	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	18/08/2014
01/07/2014	ASDA	Sector Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
01/07/2014	Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru	Trydydd Sector	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
04/07/2014	Specsavers	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
11/07/2014	Parking Eye	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				24/07/2014
11/07/2014	RBS	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
11/07/2014	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Arall	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
11/07/2014	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Arall	Cwyn anstatudol				✓	16/03/2015
17/07/2014	Lloyds	Sector Preifat	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
22/07/2014	ScottishPower	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	16/03/2015
24/07/2014	Aldi	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
24/07/2014	Lidl	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				16/09/2014
24/07/2014	Travelodge	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
30/07/2014	ScottishPower	Sector Preifat	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn anstatudol				✓	16/03/2015
02/08/2014	WHSmith	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
04/08/2014	Asda	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	31/10/2014
07/08/2014	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				18/08/2014
10/08/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			16/09/2014
12/08/2014	Parking Eye Ltd.	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	29/09/2014
14/08/2014	BT	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				16/09/2014
14/08/2014	BT	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				16/09/2014
14/08/2014	Burger King	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
14/08/2014	Marks & Spencer	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
14/08/2014	Nationwide	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
14/08/2014	Reader's Digest	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol			✓		31/10/2014
14/08/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn anstatudol	✓				16/09/2014
14/08/2014	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Arall	Cwyn anstatudol	✓				16/09/2014
19/08/2014	Premier Inn	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
22/08/2014	HSBC	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
26/08/2014	BT	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
29/08/2014	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd*	Gwas neu Asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	16/09/2014
01/09/2014	Bws Caerdydd	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
01/09/2014	Parking Eye Ltd.	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	27/11/2014
01/09/2014	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
05/09/2014	Barclays	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
05/09/2014	Morrisons	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	31/10/2014
05/09/2014	Sainsbury's	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
11/09/2014	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd*	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn anstatudol		✓			31/10/2014
02/10/2014	Cymdeithas Bêl-droed Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				31/10/2014
02/10/2014	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd*	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn anstatudol	✓				Heb ei chau
03/10/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			31/10/2014
07/10/2014	Sw Mynyddig Cymreig	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
09/10/2014	Morrisons	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
13/10/2014	Parking Eye/Clwb Golff Abersoch	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
13/10/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			31/10/2014
17/10/2014	Gŵyl Cerddoriaeth Ryngwladol Abergwaun	Trydydd Sector	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
17/10/2014	Velothon Caerdydd	Sector Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	01/12/2014
20/10/2014	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				22/12/2014
22/10/2014	HSBC	Sector Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	27/11/2014
27/10/2014	Plas Llanelly	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				22/12/2014
28/10/2014	Natwest	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	27/11/2014
03/11/2014	Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru*	Cyhoeddus	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn anstatudol		✓			22/12/2014
03/11/2014	Scottish Power	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol					Heb ei chau
05/11/2014	HSBC	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	27/11/2014
05/11/2014	Natwest	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	27/11/2014
06/11/2014	CBAC*	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				22/12/2014
06/11/2014	Premier Inn	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
11/11/2014	Cymdeithas Tai Cymuned Caerdydd*	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
13/11/2014	Fasthost	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				27/11/2014
17/11/2014	Parking Eye Ltd.	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
17/11/2014	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
18/11/2014	HSBC	Sector Preifat	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
24/11/2014	Amplifon	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
24/11/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			16/01/2015
24/11/2014	Tesco	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
24/11/2014	Ymchwil Cancr McMillan	Trydydd Sector	Gwasanaeth Ffôn	Cwyn anstatudol				✓	23/12/2014
25/11/2015	Gŵyl y synhwyrâu	Trydydd Sector	Arall	Cwyn anstatudol	✓				Heb ei chau
25/11/2014	PCS Parking	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	16/03/2015
26/11/2014	Santander	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
27/11/2014	Arriva	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	19/12/2014
27/11/2014	Boots	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	05/11/2014
05/12/2014	Cartrefi Cymoedd Merthyr*	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn anstatudol	✓				16/01/2015
05/12/2014	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			16/01/2015

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
12/12/2014	Undeb Rygbi Cymru	Sector Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	15/01/2015
18/12/2014	HSBC	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	15/01/2015
18/12/2014	Parking Eye	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
19/12/2014	Cartrefi Cymunedol Gwynedd*	Cyhoeddus	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
08/01/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	16/03/2015
08/01/2015	Stamp Insurance Services	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	04/02/2015
02/02/2015	Costa Coffee	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	06/03/2015
15/01/2015	Ombwdsman Ynni	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
24/01/2015	Facebook	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
06/02/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
11/02/2015	Twitter	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
12/02/2015	Link Parking	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
12/02/2015	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
12/02/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
18/02/2015	CBAC*	Cyhoeddus	Arall	Cwyn anstatudol	✓				Heb ei chau
18/02/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori	Statws	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
19/02/2015	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol	✓				26/03/2015
24/02/2015	Nationwide	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
02/03/2015	Bluestone	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
02/03/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
03/03/2015	Relate Cymru / Cyfryngu Teuluol Gogledd Cymru	Trydydd Sector	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
03/03/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
09/03/2015	TSB	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
13/03/2015	Cymdeithas Tai Cadwyn*	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
17/03/2015	Google	Sector Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
20/03/2015	Yorkshire Building Society	Sector Preifat	Cyfarfodydd Wyneb yn Wyneb	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
24/03/2015	Trenau Arriva Cymru	Sector Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
26/03/2015	Erudio Student Loans	Sector Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				Heb ei chau
31/03/2015	HSBC	Sector Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
31/03/2015	Swyddfa'r Post*	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn anstatudol	✓				Heb ei chau

Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

*Nid oes gan y sefydliadau cyhoeddus hyn gynllun iaith Gymraeg statudol